

**T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KENTSEL KİMLİĞİN SÜRDÜRÜLMESİNDE
MUĞLA GELENEKSEL DOKU ÖZELLİKLERİNİN KENTSEL
TASARIM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Faysal ÜZEYİROĞLU

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Kentsel Tasarım Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Güzin KONUK

İSTANBUL-MAYIS 2009

**KENTSEL KİMLİĞİN SÜRDÜRÜLMESİNDE
MUĞLA GELENEKSEL DOKU ÖZELLİKLERİNİN KENTSEL
TASARIM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Faysal ÜZEYİROĞLU

**MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Mayıs 2009

ÖZET

Bu tezin amacı Ege Bölgesi'nde, Muğla İlinin geleneksel kentsel dokusunun incelenmesi ve bu dokunun çevreden gelen bütün etkileri dikkate alan bir koruma yaklaşımı ile korunarak kentsel tasarım yardımı ile yok olmadan güzel özelliklerini yeni kent yapısına uygulama, korunması için kentsel ve yapısal ölçekte öneriler getirmektir.

Tez toplam 4 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde incelenen konular aşağıda yazılmıştır:

1.Bölümde; Kentsel dokunun gelişim sürecinde kent kimliği ana başlığının altında, kentsel tasarım, geleneksel doku, kent kimliğinin tanımı, önemi ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

2.Bölümde; Muğla Kenti başlığı altında, kentin konumu ve tanımlaması, tarihi geçmişi ve özellikleri, coğrafi durumu, iklimi, nüfus yapısı, planlama ilişkisi, ekolojik yapısı, kentsel sit alanı ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

3.Bölümde; Muğla kentinin kentsel tasarım açısından incelenmesi ana başlığı altında, kentsel sit alanının kentsel tasarım açısından değerlendirilmesi, binaların doluluk ve boşluk oranları, ulaşım yolları, kentsel sit alanın merkezi olan Saburhane Meydanı, çevresinde bulunan yapılar ve saburhane sokağı incelenerek detayları yazılmıştır.

4.Bölümde; Muğla Kentinin kentsel tasarım açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Ayrıca, kentin kendine özgü kimliği ile gelişerek yaşaması için, içinde yaşamak yaşanarak çözüm yolları ve önerilerini içermektedir.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : Şehir Planlama, Geleneksel Doku, Kent Kimliği

Sayfa Adedi : 114

Tez Yöneticisi : Prof. Dr. Güzin KONUK

AN EVALUATION OF THE TRADITIONAL TEXTURE OF MUĞLA
IN SUSTAINING URBAN IDENTITY

(M.Sc. Thesis)

Faysal ÜZEYİROĞLU

MIMAR SINAN FINE ARTS UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

May 2009

ABSTRACT

This study aims to present a structural and urban proposal to analyze the traditional urban texture of Muğla City within the Aegean Region, and to preserve this texture with a conservation approach that takes environmental effects into consideration. The thesis consists of four chapters. The first chapter presents the definitions and evaluations of urban planning, traditional texture and urban identity under the heading of “ Urban Identity in the Developing Process of Urban Texture.” The second chapter presents information about the location of the city, its history , geographical features, climate, population and planning , ecological structure and urban protected areas under the heading of “ Muğla City.” The third chapter offers an evaluation of urban protected areas in terms of urban planning, the fullness-emptiness ratios of the buildings and transportation routes. Specifically, the buildings in and around Saburhane Square, as the center of the urban protected area, and Saburhane Street are examined under the heading of “Examination of Muğla City in terms of Urban Planning.” The fourth chapter presents an analysis of Muğla City in terms of urban planning.

Science Code :

Key Words : Urban planning, traditional texture, urban identity

Page Number: 114

Supervisor : Prof. Dr. Güzin KONUK

Faysal ÜZEYİROĞLU tarafından hazırlanan KENTSEL KİMLİĞİN SÜRDÜRÜLMESİNDE MUĞLA GELENEKSEL DOKU ÖZELLİKLERİNİN KENTSEL TASARIM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylım.

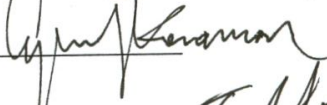

Prof. Dr. Güzin KONUK
Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

: PROF. DR. GÜZİN KONUK

Üye

: Prof. Dr. Aykut Kasım

Üye

: YRD. DOZ. DR. EMEL ARDAMAN

Üye

: _____

Üye

: _____

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I-II
ABSTRACT	III
ONAY SAYFASI	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖNSÖZ	VII
BÖLÜM 1.	
KENTSEL DOKUNUN GELİŞİM SÜRECİNDE KENT KİMLİĞİ	1
1.1. Kentsel Tasarım	2
1.2. Geleneksel Doku	3
1.3. Kent Kimliği	5
1.4. Bölüm Sonucu	7
BÖLÜM 2.	
MUĞLA KENT KİMLİĞİ	9
2.1. Kentin Konumu	13
2.2. Tarihsel Süreç	15
2.3. Coğrafi Durumu, İklimi ve Nüfus Yapısı	17
2.4. Planlama İlişkisi	19
2.5. Ekolojik İnceleme	22
2.6. Kentsel Sit Alanı	30
2.7. Bölüm Sonucu	57

BÖLÜM 3.**MUĞLA KENTİNİN KENTSEL TASARIM AÇISINDAN İNCELENMESİ 59**

3.1. Kentsel Sit Alanı ve Kentsel Tasarım Açısından İncelenmesi	59
3.1.1. Binaların Dolu ve Boş Oranlarının İncelenmesi	61
3.1.2. Kentsel Sit Alanının Merkez ve Saburhane Planlama İlişkisi	63
3.1.3. Ulaşım Sistemi	66
3.1.4. Donatı Alanları	69
3.2. Kentsel Sit Alanı ve Saburhane Sokağı	73
3.3. Kentsel Sit Alanı ve Kentsel Mobilyalar	88

BÖLÜM 4.**DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 104****KAYNAKLAR 111****ÖZGEÇMİŞ 114**

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

İnsanların bir başı, iki ayağı, iki gözü, iki kulağı, iki kolu ve bir gövdesi vardır. Süre içerisinde bazı değişiklikler oluşmaktadır. İnsanın bu organlarının fiziksel ebadı, rengi, karakteri, süre içerisindeki değişikliği, işlevi ve sağlıklı olmaları gibi durumu kimliğini ve kişiliğini oluşturmaktadır.

Kentler de insan gibidir. İnşaa edilir, süre içerisinde değişikliğe uğrarlar. Kentlerin tanınmasını ve devamını sağlayan değerler kent kimliğini oluşturur. Tıpkı insan gibi, her kentin kendine özgü bir kimliğinin olması gerekmektedir. Bu kimliğin oluşmasında ve çağın ihtiyacına cevap verecek şekilde gelişmesinde kentsel tasarımın katkısı kaçınılmazdır. Mimari yapılar ile şehir planlama arasında köprü görevini yaparak alt ölçek ve üst ölçek bağlantısını sağlamaktadır.

Helenlerden Romalılara, Bizanslardan Osmanlıya ve onlardan da Cumhuriyet dönemine intikal eden güzide bir kentimiz olan Muğla'nın geleneksel kent dokusunun sağlıklı ve içinde yaşanılarak uygulanmasının yapılması amacındayım.

Kentler insanların yer kabuğunda topluca yaşadığı yerlerdir. Süre içerisinde tarihi, kültürel ve ekonomik birikimler ortaya konulmaktadır. Kentteki birikimlerden oluşan mirasımıza karşı tarihi sorumluluğumuz vardır. İçinde yaşayarak bu mirasımızı korumak ve kentsel tasarım disiplini içerisinde kent mirasımızı gelecek nesillere aktarmak görevimizdir.

Çalışmam boyunca yardımını esirgemeyen ve her konuda bana destek olan tez danışmanım sayın Prof.Dr.Güzin KONUK'a teşekkür ediyorum. Ayrıca yüksek lisans eğitimim boyunca bana destek veren hocalarım Prof.Dr.Aykut KARAMAN ve Prof.Dr.Mehmet ÇUBUK ile emeği geçen diğer bütün hocalarıma teşekkür ediyorum.

Tezimi hazırlamam için gereken belge ve dokümanları temin etmeme yardımcı olan Muğla Belediye Başkanı Dr.Osman GÜRÜN ile belediye de çalışan teknik personel arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Tezimi hazırladığım süre içerisinde gereken hoşgörüyü gösteren kurumum olan Muğla Valiliği ve Muğla İl Özel İdaresinin idarecileri ile mesai arkadaşlarıma teşekkür ederim. Ayrıca eğitimime destek olan ağabeyim Ferzende ÜZEYİROĞLU'na teşekkür ederim.

Son olarak tezimi hazırlamamda, bana sevgiyle çalışma ortamı sağlayan eşim Zelal ve çocuklarım Diyar Can ile Elis'e teşekkür ediyorum.

KENTSEL KİMLİĞİN SÜRDÜRÜLMESİNDE MUĞLA GELENEKSEL DOKU ÖZELLİKLERİNİN KENTSEL TASARIM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

BÖLÜM 1:

KENTSEL DOKUNUN GELİŞİM SÜRECİNDE KENT KİMLİĞİ

Süre içerisinde insan, millet ve kent yaşamında, genel olarak hızlı bir modernleşme devam etmektedir. Bu genel modernleşme sürecinde geleneksel kent dokusu yok oluyor. Yaşam kalitesi düşüyor. Buna bağlı olarak kent ve dolayısıyla insanlık kimliği yok oluyor.

Kent Kimliğini korumadan, kentsel tasarım süreciyle yeni kent planlaması yapılmadığı takdirde, hızlı ve çarpık bir kentleşme ve dolayısıyla kimliksiz bir ülke ortaya çıkmaktadır. Dünya genelinde, tarihsel süreçte ortaya çıkan kentsel kimlik yaşatılmadığında, kent ve insanların birbirini, geçmişini ve dolayısıyla geleceklerini tanımadıkları bir yaşam ortaya çıkacaktır. Bunun sonucu olarak tanımsız insanlar ve tarihsel boşluklar, tüketilen kaynaklar gibi felaketlere sebep olacaktır. Bu boşluklar sonucu olarak dünyada ve kentlerde kuralsızlık doğacak ve kent anarşisinin temeli atılmış olacaktır.

Kent kimliğini oluşturan öğelerin belirlenebilmesi için öncelikle çevrenin doğru bir şekilde algılanması ve tanımlanması gerekir.

Kentler sadece insanların bir arada yaşadığı fiziksel mekânlar değildir. Her kuşağın bir önceki dönemden edindiği kent özellik ve kültürel değeri, yeni kent kültür değerlerine ekleyerek yeni kuşaklara aktarmak, görev ve sorumluluğu vardır. Bu kentte kültürel süreklilik esastır. Kent kimliğinin oluşturan ana öğelerden biri geleneksel dokudur. Bu dokunun korunup sağlıklı bir şekilde kent gelişimine yansıtılmadığı zaman kent kimliği sürecinde kesinti olur.

Dolayısıyla bu kentlerde yaşayan insanlarda bocalama dönemi başlar. Bu tarihsel sürecin yaşanmadığı kentlerde insanlar mutsuz olur.

Kentin ana ögesi insandır. Kent kimliği ile içinde yaşayan toplulukların kimliğide ayrı değildir. İnsan ve Kent birbirini bütünleyen yaşamın ana öğeleridir. İnsanların barınma ve yaşama ortamının olduğu, dolayısıyla hayatının çoğunu yaşadığı alandır. Bu alanların yaşanabilir ve gurur kaynağı olan güzel, kendine özgü kimliğe sahip kentler için, geleneksel dokunun yaşatılarak kent gelişimi çok önem kazanıyor. Genç Cumhuriyetimizde gittikçe önemi anlaşılan kentsel tasarım bu süreçte öne çıkıyor. Geleneksel dokunun gelişimi, kentleşme sürecinde ve kent kimliğinin oluşumunda köprü görevini yapmaktadır.

Kentsel tasarım bu süreci araştırıyor. Sorunun çözümü için bir takım temel ilkeler ortaya çıkarıyor. Bu temel ilkeler doğrultusunda geçmişi inkâr etmeden, görmemezlikten gelmeden, güzel değerleriyle birlikte geleceğe taşımak gerekiyor. Tarihi geçmişi örererek bu güne taşıyor. Kentlerin değeri kaybolmadan binlerce yıl ortaya konulan birikimlerden faydalanmak gerekiyor.

Günün modern ihtiyaçlarına cevap veren kentler yaratırken, kimliksiz ve değersiz, kopuk şehirler ortaya çıkmadan, kentsel tasarım ilkeleri doğrultusunda geçmişle organik bağlar kurarak, yaşayan insan topluluklarına özgü ve ihtiyaçlarını karşılayan kentler kurulmalıdır.

1.1 KENTSEL TASARIM

“Kentsel tasarım” uygulamada birbirinden kopuk olan mimarlık ve kent planlama disiplinleri arasında köprü oluşturarak, yaşam çevresi oluşturma bağlamında mekânsal düzenlemeleri içermektedir.

Kentsel tasarım, genel anlamı ile insanoğlunun tarih boyunca kentin tasarlanması, ortamın geliştirilmesi ve yeniden yapılanması için yaptığı girişimler, eylemler ve uygulamalar olarak tanımlanabilir.

Kentsel Tasarım kentin, yapıların ve yapılar arasındaki boşlukların yani kamusal mekânların fiziksel formuyla ilgilenir. Yani bölgenin fiziksel karakterine odaklanır ancak kamusal ve özel ilişkiler ve bunun kent mekânlarına etkisi ile de uğraşır.

Kentsel tasarım aynı zamanda kent ve bölge planlama sürecinin bir iç parçası olarak nitelendirilir.

Binalar ile şehrin bütünü arasında kalan boşlukları anlamlı kılan planlama sanatıdır.

Sanatın estetiği, çeşitliliği ile kentin bütünselliğinden meydana gelmektedir. Kentsel tasarım süreç sonucunda ortaya çıkan bir sonuçtur. Herhangi bir ölçeği yoktur, üst ölçekte kent ile alt ölçekte insan ile ilgilenmektedir.

Daha çok kentteki sorularla değil sorunların çözümü ile ilgilenmektedir.

Mimarlar, büyük ölçekli mimarlık uygulaması ve kent plancıları, kentin planlamaya ilişkin detaylarını çözümüleme, estetik ile ilgili düşünölen konuların saptandığı bir süreç olarak görmektedir.

Dünyada yaşanan değişimler ışığında Türkiye’de kentleşmeye yönelik yaklaşımların gözden geçirilmesi ve 3194 sayılı İmar Kanununun günümüz koşullarında revize edilmesi amacıyla hazırlanan “İmar ve Şehirleşme Kanunu Tasarısı Taslağı” günümüze kadar yaşanan kentleşme sürecinin analizi; planlama, uygulama ve yapıya yönelik değişen yaklaşımlara ve ortaya çıkan sorunlara çözüm bulmak amacındadır. Buna karşın taslakta kentsel tasarım kavramına/tanımına değinilmemekte, mevcut uygulamanın da ötesinde geleceğe dair planlarda kentsel tasarım için bir yasal dayanak oluşturulmamaktadır.

Kentsel tasarım, geleneksel doku ile ilgilenmektedir. Kentsel tasarım ilkeleri, geleneksel kent dokusunu modern kent dokusuna yansıtmaya çalışmaktadır. Geleneksel kent dokusunun karakteristik özelliklerini modern kent kimliğine taşımaktadır.

1.2 GELENEKSEL DOKU

Geleneksel doku, tarihsel süre içerisinde yaratılan, kendine özgü nitelik ve değerler taşıyan, tarihi, fiziki, kültürel, ekonomik ve biçimsel faktörlerle şekillenen bir alan, bölge veya kenti kapsamaktadır.

Kent kimliğinin oluşmasında geleneksel kent dokusunun önemi çoktur. Kentlerin hızla büyümesi ile, tarihi kent doksu göz ardı edildiğinden, kent kimliği kaybolmaktadır. Yeni yerleşim alanları geleneksel doku üzerinde baskı oluşturarak, bu yerleşim yerlerini düzensiz alanlara dönüştürmektedir. Bu dönüşüm Türkiye’de tarihî değerlere sahip tüm kentlerin sorunudur.

Yeni yerleşim alanlarının kent kimliğine saygılı olmadığı, her kentte aynı tip yapılaşma görüldüğü gözlenmektedir. Son yıllarda kentleşmenin hız kazandığı Muğla kenti, geleneksel dokusunu kaybetme sürecine girmiştir.

Sivil mimarî örnekleri hızla azalmaya başlarken, tek tip yapılar kent dokusuna egemen olmaya başlamıştır

Bunun sonucu olarak, geleneksel şehir dokusu ve yeni şehir dokusu hızlı bir şekilde farklılaşmakta, korunmaları ve yaşatılmaları da güçleşmektedir.

Kentlerin çeşitli etkiler altında sürekli olarak değiştiği gözlenmektedir. Bir yandan tarihî dokuya sahip alanlar ihmal nedeniyle yok olurken; diğer yandan gelişen yerleşim alanları sosyal mekânlar, kentsel donatılar vb. açılardan yetersiz kalmakta ve kimliksiz karakteriyle kentsel dokuya egemen olmaktadır.

Geleneksel şehir dokularının korunması ve yaşatılmasında kullanıcı özelliklerinin kapsamlı bir şekilde tespit edilebilmesi, alınacak kararlarda ve yapılacak önerilerin başarılı olmalarında önem kazanmakta olup, yöre için yapılacak planlama ve tasarımlarda belirleyici, sınırlayıcı ve yönlendirici roller üstlenebilmektedir. Geleneksel dokuya sahip ve geleneksel yaşama olan bağlılığın devam ettiği kentlerde, bu tür sorunların yaşanmaması ya da giderilmesi için geleneksel yaşamın kültürel ve fiziksel sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

1900 yılı ile 1950 yılları arasında Muğla kent silüetinde sivil mimarî örneklerinin yoğunlaştığı ve geleneksel mekândaki kapalı ve açık alan oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ancak günümüzdeki kent silüeti incelendiğinde, çarpık ve hızlı kentleşme sonucu ortaya çıkmış tek tip yapılaşma göze çarpmaktadır. Kent dokusunun değişimini yansıtan, kentin önemli imaj noktaları (camiler, hanlar, hamamlar, okul ve konutlar) kent silüetinden silinmiştir. Bunlar kentin algılanmasını sağlayan simgelerdir.

Kentsel koruma ve yenileme, geleneksel dokuyu korumak için vardır. Geleneksel dokunun korunmadığı veya olmadığı kentler sıradanlaşmakta, birbirine benzer hale gelmekte ve dolayısıyla kendine özgü özelliklerini kaybetmektedir.

Kentleri dünya kentleri arasında farklı hale getiren, onu diğer kentlerden ayıran ve tanınmasını sağlayan kentlerin geleneksel dokusudur. Bu dokunun taşıdığı özellik ve değerleri kent kimliğini oluşturmaktadır. Kendine özgü bu kimlikle sıradanlaşmaktan kurtulmakta ve o kentlerde yaşayan insanlara mutluluk kaynağı olmaktadır. Kendine özgü sağlıklı ve uygulanabilir kent dokusuna sahip olan kentler, insanların ihtiyaçlarına ve taleplerini karşıladığı zaman yaşanılır hale gelip mutluluk kaynağı olmaktadır. İnsanları yaşadığı kentlerde mutlu ve huzurlu yaşatmak için sağlıklı ve uygulanabilir geleneksel kent dokusunu gelişen modern kentlere yansıtarak kente kimlik kazandırmak gerekir.

1.3 KENT KİMLİĞİ

Kent; teknik, ekonomik, sosyal, tarihi, politik ve kültürel birikimin olduğu bir mekân, bir yerleşmedir.

Kent kimliği; kent imajını etkileyen, her kentte kendine özgü nitelikler taşıyan, tarihsel, fiziksel, kültürel, sosyal, biçimsel ve ekonomik faktörlerle şekillenen, kentlilerin oluşturduğu değerlerdir.

Kentler ortaya çıktıkları ilk günden bugüne sürekli bir değişim içindedirler. Bu yerleşmeler çeşitli kültür ve sosyal yapılaşmalardan dolayı farklılıklar gösterirler.

Kentler buldukları dönemin siyasal, ekonomik ve sosyal yapısı bu değişim sürecinde önemlidir. Bu alanlarda tanık olunan olaylar kentsel yönetim tarzını, kentsel mekânın kullanım biçimini, kentteki kişilerin birbirleriyle ilişkilerini etkilemektedir.

Kentlerin insan ve toplum yaşamı üzerindeki etkileri son derece önemlidir. Sokaklar, meydanlar, parklar, açık alanlar kentlinin toplanacağı, birbirleriyle karşılaşacağı ve birlikte kendini ifade edecekleri alanlardır.

Çağdaş dünyanın “kent” denebilme derecesi, kentlerde yaşayan toplam nüfusun oranı ile ölçülmektedir. Bu anlayışta son yıllarda kentli kültürü, kentsel tasarımın giderek daha önem kazanan ve üzerinde durulan bir alanı haline gelmiştir.

Kent kimliğini oluşturan öğelerin belirlenebilmesi için öncelikle çevrenin doğru bir şekilde algılanması ve tanımlanması gerekir.

Kentler sadece insanların bir arada yaşadığı fiziksel mekânlar değildir. Her kuşağın bir önceki dönemden edindiği kent özellik ve kültürel değeri, yeni kent kültür değerlerine ekleyerek yeni kuşaklara aktarmak, görev ve sorumluluğu vardır. Bu kentte kültürel sürekliliktir.

Global Dünyamızda farklı ülkelerin sınırlı çevre ve enerji kaynaklarının sürdürülebilmesinde kentin önemi ve yeri çoktur. Bu konuda üzerinde yaşadığımız alternatifsiz tek Dünya ve ülkemize karşı bireysel sorumluluğumuz vardır.

Özellikle Anadolu topraklarının kültürel birikimi ve uygarlık tarihi bu tarihsel mirasın üzerinde oturan bizlerin omuzlarındaki bir görev olarak algılanmalıdır. Kentteki kültürel süreklilik ve kentsel tasarım ile birleşmesi sonucunda kent planlaması süreci çok önemlidir.

Kent Kimliği korunarak kentsel tasarım süreciyle yeni kent planlaması yapılmadığı takdirde, hızlı ve çarpık bir kentleşme ve dolayısıyla kimliksiz bir ülke ortaya çıkacaktır. Dünya genelinde, tarihsel süreçte ortaya çıkan kentsel kimlik yaşatılmadığında, kent ve insanların birbirini, geçmişini ve dolayısıyla geleceklerini tanımadıkları bir dünya ortaya çıkacaktır. Bunun sonucu olarak tanımsız insanlar ve tarihsel boşluklar, tüketilen kaynaklar gibi felakete sebep olunacaktır. Bu boşluklar sonucu olarak dünyada ve kentlerde kurlsızlık doğacak ve kent anarşisinin temeli atılmış olacaktır.

En küçük kent elemanından başlayıp, sokak, mahalle, yaşadığımız kent kimliğini koruyup yaşatarak, sağlıklı yaşama alanların yaratılması gerekmektedir. Hala insanlar tarafından oluşturulacak bu kent silsilesi ile ülkelerin sağlıklı gelişme, sınırlı kaynakları yerinde kullanması ve tüketilmesiyle, yaşanılır bir dünya yaratmak olanağı vardır.

İnsan eli ile oluşturulacak bu kent silsilesi ile ülkeler sağlıklı gelişecek, sınırlı kaynaklar yerinde tüketilecek ve yaşanılır bir dünya yaratılacaktır. Amacımız kentlerin özgün kimliklerin korunmasını ve sağlıklı bir şekilde yeni yapılaşma alanlarında uygulayarak gelecek nesillere aktarmaktır.

Korumanın gereği, sadece kaybedilme endişesini ortadan kaldırmakla sınırlı değildir. Koruma adına yapılan aykırı uygulamaları da engellemek gerekir. Öncelikle Kentlerin koruma ilkeleri belirlenmeli ve en önemli ortak mirasımız olan Kent Kimliği'nin özgün haliyle yaşatılması gerekmektedir.

Dünyadaki sosyal ve ekonomik değişimlerle, toplumsal ve kentsel mekânlarda sürekli olarak dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşümün ölçüsü, mekânın genel karakterini değiştirmeye ve yok etmeye yönelmektedir. Bu süreçte kimlik değişiminde, doğal ve tarihi geleneksel kimliğin yerine konulmanın da sosyal ve fiziksel değerler taşınması gereklidir. Aksi halde kentler ayrılaşmakta, kimliksizleşmektedir.

Bu nedenle kentlerin geleneksel dokusu ile sağlıklı ve kullanılabilir özelliklerini koruyup yaşatmak çok önemlidir.

Savaşlar, yaşanan kentlerin yok olması ve insanların geleneksel dokuyu devam ettirmesine darbe vurmaktadır. Öncelikle, dünya ve kentlerin geleceği için, savaşların durdurulması ve insanlığın vazgeçilmez yaşam ortamlarının kimliklerini koruyarak yaşatmak gerekmektedir.

1.4 BÖLÜM SONUCU

İnsanlığın doğuşu ile barınma ihtiyacı başlamıştır. Bu barınma ve yaşama ortamlarının bir araya gelmesiyle kentler yaratılmıştır. Üzerinde yaşadığımız dünya, kentlerin oluşturduğu ülkelerden oluşmaktadır. Dünyada her alanda olduğu gibi, yapılaşma alanında da hızlı bir değişim olmaktadır. Artan nüfus, yeni ihtiyaçlar ve talepler kentlerde gelişim ve değişimi dayatmaktadır. Kentlerde ki bu büyüme ve gelişimi önleyemeyiz. Bu nedenle tıpkı insan soyu gibi kentlerin de belli bir geçmişi ve kültürel birikimi vardır. Kentlerin kendine özgü olan ve dünyada tanınmasını sağlayan belirli değerleri ve bir kimliği vardır. Bu kimlikleri bozularak değiştiğinde tanınmaz olurlar. Tıpkı insanlar gibi kentlerin kimliğini ve değerlerini korumak gerekmektedir. Kentlerin değerlerini korumak ve kimliğini sağlıklı bir şekilde sürdürmesi için geçmişten gelen ve zamana güzel yönleri ile direnen geleneksel kent dokusunu iyi tanımlamak ve korumak gerekmektedir. Kentlerin daha sağlıklı ve uygulanabilir kent dokusu özelliklerini, yeni ve gelişen kent bölgelerinde uygulayarak yaşatılmalıdır. Bunun için kent kimliğini oluşturan geleneksel dokuyu kentsel tasarım ilkeleri doğrultusunda yeni kent alanlarında uygulamamız gerekiyor.

Ayrıca insanlık tarihi boyunca toplumlar arasında savaşlar olmuştur. Savaş sürecinde insanlar kentlere karşı acımasız davranmıştır. Birbirini yok etme kavgasında kentleri de yıkıp yakmışlardır. Yıkılıp yakılan kentlerde kentsel kimliği oluşturan geleneksel kent dokusu da yok olmuştur. Her ne kadar kentlerin yeniden inşası yapılmışsa da, yok olan geleneksel doku, dolayısıyla kent kimliği parça parça yitirilmiştir. Bu insanlık öyküsünde bu hazin sürecin daha fazla devam etmesini önlemek ve insanın tanınmasını sağlayan kimliği gibi kentlerin tanınmasını sağlayan kimliğinin yok olmasını önlemek için savaşların da durdurulması gerekmektedir. Dünya üzerinde insan denetiminde yaşam kaynakları bilinçli kullanılırsa, kentlerin kimliğini oluşturan geleneksel dokuları korunur. Bu dokunun güzel tarafları bilinçli kullanılırsa insanlar yaşadıkları kentte daha uyumlu olurlar. Özgün kimliğe sahip kentlerde yaşayan insanlar daha barışçıl ve mutlu olurlar.

Milletlerin yapısı, insan karakteri ve kent kimliği farklı şeyler değildir. Süre içerisinde oluşan kültürel, ekonomik, sanatsal ve stratejik değerlerdir. Geçmişten günümüze taşınan değerler gelecekte çocuklarımıza yaşanılır ortamlar oluşturacaktır. Bu değerler bütünü kentin tanınmasını ve içinde sürekli yaşanmasını sağlamaktadır. Kent toplulukları, ülkeleri ve ülkeler topluluğu dünyamızı oluşturmaktadır.

Bu nedenle henüz alternatifi bulunmayan dünyamızda yaşanılır ve insanı mutlu kılacak kendine özgü bir kimliği olan kentler oluşturmak zor değildir. Bunu sağlamanın ilk adımı, geçmişten günümüze taşınan ve birikimler sonucu oluşan ve kent kimliğinin karakteristik yapısını oluşturan geleneksel kent dokusunu kimliğine yansıtmak gerekmektedir.

Bu çalışmaların dünyada gerçekleşmesi zor değildir. Her yıl dünyada silah ve savaşlara ayrılan harcamaların çok az bir miktarını insana mutluluk veren ve rahat yaşamı sağlayan kentleşmeye ayırdığında, hayalî olarak hayal edilen kentlere ulaşmak imkânsız değildir. Bunun ilk adımı, birikimler sonucu oluşan geleneksel kent dokusunu modernleşen kent yapısına yansıtmaktır.

2.BÖLÜM: MUĞLA KENT KİMLİĞİ

Fotoğraf 1 Muğla Kentinin Güney Yönden görünüşü
Foto: Muğla Belediye Arşivi 2009

Fotoğraf 2 Kentin Kuzeydoğu Yönünden Görünüm
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 3

Muğla Simgesi Olan Bacası

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 4

Muğla'nın Hava Fotoğrafi

Kaynak: Google Earth 2009

Muğla Kenti ülkemizde gecekondulaşmanın olmadığı tek ildir. Çin'den başlayıp, Aydın, Çine, Muğla, Kale ve Tavas'sa devam eden tarihi ipek yolu, Muğla'nın Sekibaşı Caddesinden başlayıp, tarihi kentsel dokunun olduğu bölgeden devam ederek, Saburhane'den yukarı doğru geçmektedir. Muğla'da kentleşme süreci, 3 ayrı dönemde olmuştur. Her dönemde yapılaşma kendi özelliklerini taşımakla beraber, önceki dönemlere ait kentsel dokular kısmen kullanılmıştır. Kentin günümüzde ki yapılaşması, 1900 yıllarında ilk önce Asar Dağı eteğinde (Masa Dağı) olmuştur. Bu bölge, coğrafi özelliklerinden dolayı, dar sokak ve caddeler, yer yer geniş meydan ve mekânlardan oluşmaktadır.

Eski kent dokusu olan ve çalışma alanını kapsayan Saburhane Bölgesi, Asar Dağı eteklerine kurulmasından dolayı topoğrafik yapıya uygun yerleşme özelliklerine sahiptir. Asar Dağının eteklerinden akan yağmur ve içme suyu eğime uygun olarak kentin yukarı kısmından evlere tek tek girerek insanların su ihtiyacını karşılayarak evleri dolaşıyordu. Bu doğal akış sürecinde insanlar birbirlerinin hak ve hukukuna saygı göstererek su ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra, bir alt kotta olan eve su akışı sağlanıyordu. Kentin üç ayrı yerinde bulunan düdenler vasıtasıyla fazla suyun Gökova Bölgesinde azmıklara tahliye edildiği bilinmektedir. Kentin düdenler vasıtasıyla suyun daha düşük kota olan bölgelere tahliye edilişi arazinin doğal yapısına uygundur. Bu durum kentin kuzey yönünde olan ve ormanlık bölgeden kentte bulunan üç derenin ovaya doğru akışını doğrulamaktadır.

Rumlar Saburhane Bölgesine yerleşmeden önce, kentin 3 farklı noktasına taze kuzu ciğeri asarak, en geç bozulan bölge olan Saburhaneyi yerleşim yeri olarak seçmişlerdir. Yerleşim yeri olan seçilen ve çalışma alanı olan Saburhane Bölgesi kente hakim ve rüzgar akışına açık serin bir yer olmasından kaynaklanmaktadır. Tarihsel bu özellikler unutulmadan, geleneksel kent dokusunun henüz bozulmadığı Kentsel Sit Alanında yaşatılması ve canlandırılması gerekmektedir.

1.derece deprem bölgesinde bulunan Muğla'da, yapılaşma topoğrafik yapıya ve coğrafi karakterlere uyumludur. Çevrede bulunan yapı malzemeleri olan taş ve ahşap kullanılarak yapılaşma olmuştur. Geleneksel kent dokusunu yansıtan yapılarda taş yapı malzemesinin kullanılması 1800 ve 1850 yılları arasında başlanmıştır. Kent imajını yansıtan Konakaltı Kültür Merkezi, Yağcılar Hanı ve çevresi ilk yerleşim yeri ve Cumhuriyet Döneminde sonra gelişen şehir arasında geçiş bölgesi olmuştur.

Cumhuriyet Döneminden sonra, 1930 yıllarında Macar Mimarların da katkılarıyla Cumhuriyet Meydanı ve çevresinde ışınal yöntem dediğimiz yollar ve yapılar yapılmıştır. Muğla Merkezinin çekirdeği görevini yapmaktadır. Vali Konağı, Halk Bankası, Turizm Otelcilik ve Uygulama Oteli Valilik Binası ve çevresinde yapılmış olan yollar bu özellikleri yansıtmaktadır. Bu bölgedeki yapılaşmada daha çok taş ve kısmen ahşap yapı malzemesi kullanılmıştır. Halen kent imajını yansıtan ve Muğla Kentsel Sit Alanından başlayıp, Cumhuriyet Meydanı çevresinde olan yapılar 1900 ile 1970 yılları arasında yapılmıştır. 1970 yılından sonra kent Muğla Ovasına doğru meydan, yol ve yapılarla kaymıştır. Bu bölgede Hipodamus denilen dama tahtası çizgileri gibi dik açılarla birini kesen ve paralel yollar ve çevresinde oluşturulan meydan ve yapılar yapılmıştır. Kent Nüfusu 2005 sayımına göre 52 900 kişidir. Nüfusun yarısına yakın oranı üniversite öğrencileri ve üniversitede hizmet eden personelden oluşmaktadır. Kentte yapılaşma, Asar Dağı ve Kızıldağ'dan aşağı ovaya doğru olmaktadır. Kent Merkezi Asar Dağı, Kızıldağ,, Karadağ, Hamursuz Dağı arasında kalan çanak olarak adlandırılan bölgede kalmaktadır. Kentin gelişimi ve yapılaşması, doğal ve coğrafi nedenlerden dolayı, arazinin eğimine ve şartlarına göre yapılan yapılar ve yollarla gelişmiştir. Ancak son zamanda Kötekli, Toplu konut bölgesi olan Karadağ tarafı, Akçaova Kentsel Sit Alanı ve Dügerek tarafına doğru gelişmektedir. Daha çok konut, cafe, restoran ve alışveriş merkezi gibi hizmet alanları yapılmaktadır. Türkiye'nin Rize İlinden sonra en çok yağmur alan ikinci ilidir. Üretim olarak Kireç Sanayi olarak bilinen Kireç Fabrikası faaliyet göstermektedir. Kent Merkezinde büyük çapta başka üretim merkezi bulunmamaktadır. Ancak son 15 yıl içerisinde mermer rezervi nedeniyle, Merkez Bayır ve Salihpaşalar'da yoğun mermer kesme ve işleme atölyeleri bulunmaktadır. Muğla Marmaris Bulvarı sol tarafında kalan sanayi bölgesinin, Akçaova tarafına taşınması planlanmıştır.

Muğla sahil uzunluğu 1124 km uzunlukta olup, İspanya'dan daha fazladır. Kıyı uzunluğu Antalya İlinin yaklaşık 2 katıdır. Bodrum, Fethiye, Marmaris, Datça, Köyceğiz, Dalaman, Ortaca ve Ula gibi dünyaca bilinen turistik ilçeleri vardır. İlçeler ve yakın çevresinin dışında kültür ve yayla turizmi potansiyeli bulunmaktadır.

Muğla kent merkezi ve yakın çevresinde özellikle dört mevsimi aynı günde yaşama olanağı vardır.

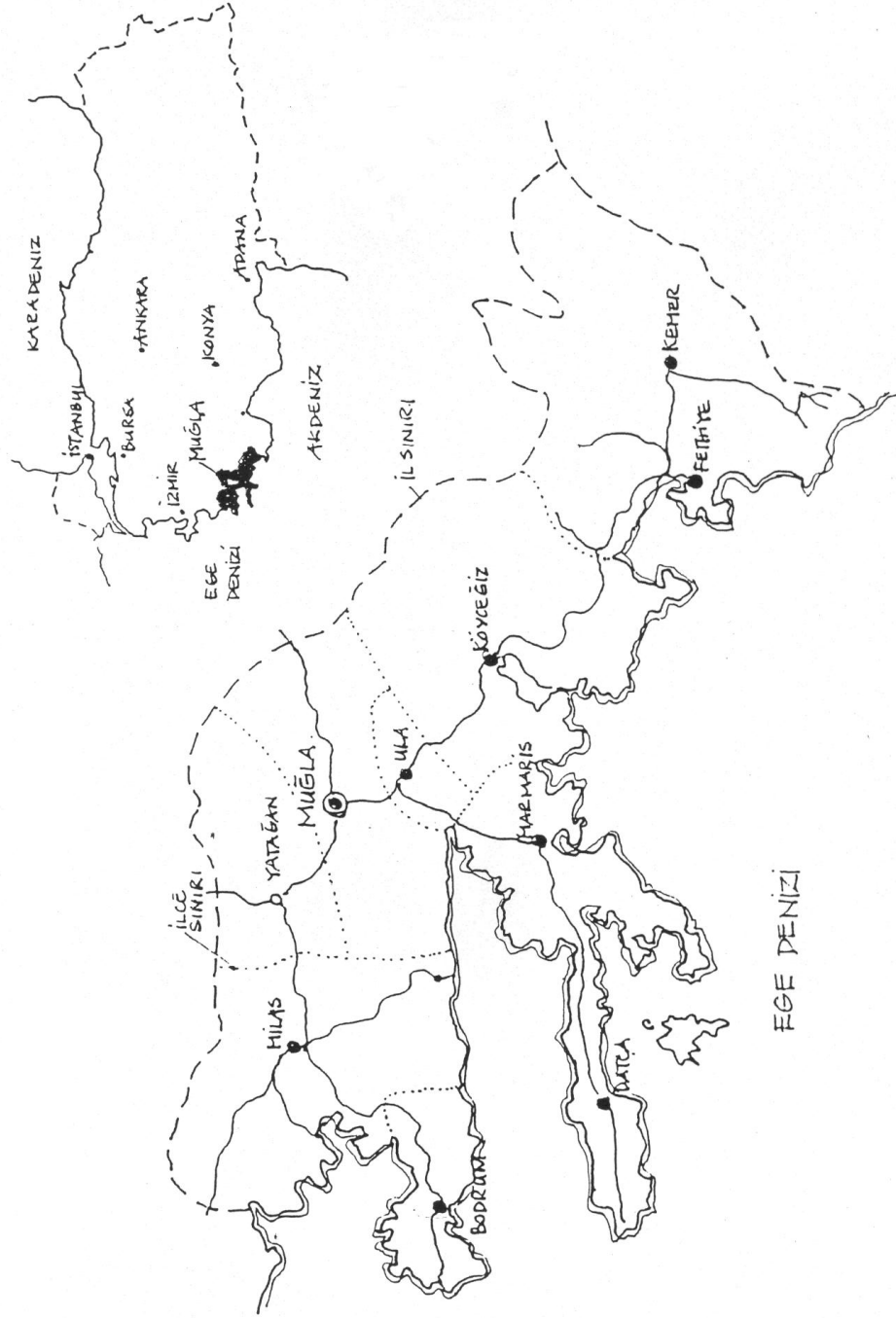
Doğal güzellikleri, tarihi zenginliği, geleneksel kent dokusu, insanların barışçıl ve hoşgörülü yapısı, coğrafi alanın % 77 oranında orman olması, oksijen zenginliği, çevresi, yazları serin ve kışları çok soğuk olmayışı, denize yakınlığı gibi özellikleri kenti farklı kılmaktadır.

Bu potansiyelinden dolayı ve mevcut arazi alanlarının elverişli olmasıyla kültür, spor, turizm ve kongre kenti haline getirilmesi uygun olacaktır. Bazı düzenleme ve yatırımların yapılmasıyla, barışçıl bir ortamda farklı din ve medeniyetlerin bulunduğu, hoşgörü, kültür, spor, turizm ve kaynaşma kenti olarak değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Geleneksel dokunun yaşatıldığı, farklı kültürlerin kaynaştığı kendine özgü kimliğe sahip güzel bir kent olması için gereken bilinç ve imkânlar vardır. Yerel yönetim tarafından, kentin geleneksel dokusunun sürdürülerek yaşatılmasına gereken önem verilmektedir. Ancak yerel yönetim, üniversite ve merkezi yönetimlerin işbirliği ile gereken finans ve düzenlemeler yapılarak daha güzel ve yaşanılır bir çekim merkezi oluşturma imkanı vardır.

2.1 KENTİN KONUMU

Türkiye'nin güney batısında Muğla ili'nin 36-37 kuzey paralel ve ile 27-29 meridyenler arasında olup, büyük bir kesimi Ege Bölgesi'nde, doğuda kalan kesimleri de Akdeniz Bölgesinde yer alır. Batıda Ege Denizi, güneyde Akdeniz ile sınırları olan il, bu iki denize kıyısı olan tek ilimizdir. Yüzölçümü 13.338 km²'dir. Kent merkezi Ankara'ya 712 km., İstanbul'a 813 km., İzmir'e 225 km., Adana'ya 914 km., Bursa'ya 575 km., Konya'ya 659 km. ve Samsun'a 1029 km. uzaklıktadır (Şekil 1). Sahil uzunluğu 1124 km ile, kıyı uzunluğu kara uzunluğundan fazladır. Fethiye Körfezinden Mandayla Körfezine kadar olan sahil kısmı kapsamaktadır.

Kültür ve turizm potansiyeli, ormanları, dağları, süngercilik ve balıkçılığa elverişli koyları, tarihi yerleşim ve ören yerleri ile son derece önemli ve stratejik bir ilimizdir. Son yıllarda karayolu ve köyollarında yapılan iyileştirme ve ilavelerle bakir yerlere ulaşım imkânı olduğundan kültür ve turizm potansiyeli daha da artmıştır.

Şekil 1

Muğla Kentinin Ülkemiz ve Ege Bölgedeki Konumu

Kaynak: Muğla Belediyesi Arşivi 2009

2.2 TARİHİ SÜREÇ

Antik Kayra Bölgesinin en eski yerleşim alanlarından olan Muğla, sırasıyla Karya, Mısır, İskit, Asur, Dor, Met, Pers, Makedon, Roma ve Bizans egemenliğinde kalmıştır. 1284 tarihinde Türk egemenliğine girmiş olan Muğla İlinin antik adı “Mobella, Mobolla, Moğola” olarak geçmektedir. Ancak İlk adı Karya’dır. Bu ismin İ.Ö. 3400 yıllarında Argos Kralının oğlu Kar tarafından verildiği bilinmektedir. Karya’ya ait en eski kentlerden birisidir. Yörede yerleşim tarihi M.Ö. 3000’lerdeki Doğu Yunanistan ile Batı Anadolu kıyıları arasındaki karşılıklı göç hareketleriyle başlamaktadır. Bölgedeki ikinci büyük göç olayı M.Ö. 12. yüzyıl başlarındadır.

İ.Ö. 7 yy’dan sonra Lidya egemenliği görülmüştür. Sonra Perslere bağlanmıştır. Kraliçe Ada, Perslere karşı bağımsızlığını ilan etikten sonra, gelen baskılar sonucunda merkez Halikarnasos’u terk ederek Muğla Merkezde Asar denilen yerde kurulu olan Alinda kentine yerleşmiştir. Daha sonra, kenti koruyamayacağını anlayınca kentin anahtarını Büyük İskender’e teslim etmiştir.

19.yy’ın başlarından itibaren Osmanlının kaybettiği topraklardan (Balkanlar, Kırım ve Girit) göç eden varlıklı insanlar yanlarında Rum ustaları da getirmişlerdir. Rum ustaların etkisiyle 1820-1825 yıllarından sonra mimari değişimler ortaya çıkmıştır. Muğla’ya yerleşen Rumların arasında, sadece Rum yapı ustaları değil aynı zamanda değirmenciler, terziler, doktor ve eczacılarda bulunmaktadır. Muğla’ya yerleşen Rumlar Saburhane Meydanı ve çevresinde yoğunlaşmışlardır. Saburhane, ulu çınarların olduğu, ortasında dere geçen ve dere üzerinde kemerli taş köprüünün yoğun yaşamın olduğu bir mekân işlevi taşımaktaydı. Yapı ustalığı ve marangozluktan sonra en yaygın meslek meyhanecilikmiş. Meyhane Boğazı denilen Ando’nun hamamının (Zeliha’nın Hamamı) bulunduğu sokakta (Saburhane Sokak) sağlı ve sollu meyhaneler yer almış. Meyhanelerin mezeleri çevrede bulunan adalardan gelirmiş.

Muğla İli’nin ilk yerleştiği alan şimdiki sit alanıdır. Türk ve Rum kültürel ve sosyal yaşantısının kaynaştığı bu bölgede, doğuda Saburhane kesiminde Rumlar batıda ise Türkler yaşamıştır.

Çevre ulaşım ilişkilerinin zayıf olduğu dönemlerde kendine yeterli, içe dönük bir ekonomiye sahip olan Muğla yerleşmesi, tarihsel süreç içerisinde önemli dönüşümler geçirmiştir.

1919 Yılında işgalci güç olarak İtalyan'ların Kente gelmesi ve hemen sonrasında mübadeleden dolayı, 1920 Yılın başında Rumların kenti terk etmeleri yerleşme için çok önemli bir dönüm noktası olmuştur. Kentte önemli katkıları olan ve günümüzün geleneksel kent dokusunu oluşturan önemli bir nüfus kentten ayrılmak zorunda kalmıştır. Geleneksel dokuyu üretmiş ve o tarihe dek uyum içinde birlikte yaşatmış iki topluluk birbirinden ayrılmıştır. Ancak Rum yapı ustalarının yanında çalışan Muğlalı yapı ustaları geleneksel kent yapılaşmasını devam ettirmişlerdir. Dolayısıyla kent sahipsiz bırakılmamıştır. Boşalan yapılara yerleşmek suretiyle Kentsel Sit Bölgesinde geleneksel yaşam devam ettirilerek koruyarak günümüze kadar devamını sağlamışlardır. O tarihten itibaren, Muğla'da Cumhuriyet Dönemi'nin sosyal ve ekonomik yapısının izleri mekâna yansımıştır.

1071 yılında yapılan Malazgirt Savaşı sonunda, Türkleşme sürecine giren Anadolu'nun bu yöresine Süleyman Şah'ın geldiği bilinmektedir. Selçukluların zayıflama döneminde bölge Mentеше Beyliğinin egemenliğine geçmiştir. 1261 yılından sonra Mentеше Beyliğiyle Türklerin eline geçen Muğla, Yıldırım Bayezid zamanında Osmanlıların egemenliğine geçmiş ve sancak yapılarak, Anadolu Eyaleti'ne bağlanmıştır. Muğla uzun süre Mentеше Sancağına merkezlik yapmış ve 1923 yılında Cumhuriyetin ilanı ile İl olarak bu günkü konumuna gelmiştir.

Kentin yapılaşmasında ve yöresel mimarinin yaratılmasında 1924 yıllarına kadar Muğla'da yaşayan Rumların izleri görülmektedir.

Tarih boyunca ülkemiz ve dünyada tanınmış ünlü Muğlalı şahıslar bulunmaktadır. Bu önemli şahsiyetlerden birkaç örnek vermek gerekirse, Halikarnaslı tarihçi Herodot, Turgut Reis (Türk denizcisi), Muğla'da doğan uluslararası silah taciri Basil Zaharoff, Ünlü Akyaka Çakırhan evlerinin mimarı, Ağa Han ödülü sahibi Nail Çakırhan, Doğu Karadeniz'de çay tarımını başlatan Muğlalı Kuloğulları ailesinden ziraat mühendisi Zihni Derin'dir.

2.3 COĞAFİ DURUMRU, İKLİMİ VE NÜFUS YAPISI

Türkiye'nin güneybatı ucunda yer alan Muğla, kuzeyinde Aydın, kuzeydoğusunda Denizli ve Burdur, doğusunda Antalya ile komşu, güneyinde Akdeniz ve batısında ise Ege Denizi ile çevrilidir.

Toplam uzunluğu 1 124 km.yi biraz aşan deniz kıyıları ile Muğla ülkemizin en uzun sahil şeridine sahip ilidir. 625 rakımı ile deniz seviyesinden epey yüksekte olmasına rağmen, araç ile 15 dakikada Akyaka sahiline ulaşılmaktadır. Kış aylarında araç ile 15 dakikada Muğla'nın kuzeydoğu yönünde bulunan Yılanlı tarafında kartopu oynama ve aynı sürede ters istikamette olan mavi bayrağa sahip Akyaka Beldesi plajında denizde yüzme olanağına sahiptir. Bu özellikler itibarıyla aynı gün içerisinde dört mevsim olanağının yaşandığı bir kentimizdir. Etrafı dağ ve ormanlarla çevrili olan kent merkezi, yaz aylarında serin ve kış aylarında ılıman bir iklim yapısına sahiptir. Bol oksijen ortamının olduğu ve nefes darlığı çeken insanların tercih ettiği orman, iklim ve coğrafi yapıya sahiptir.

Şekil 2

Muğla İl Haritası

Kaynak: Turizm İl Müdürlüğü Arşivi 2009

Muğla Türkiye'nin önemli engebeli şekilleri gösteren bir ildir. Güney ve batı sınırları Akdeniz ve Ege Denizi ile sınırlıdır. Kuzey, kuzeydoğu ve doğu sınırları, Türkiye yükselti ortalamasının üstünde olan dağlardan oluşmaktadır.

Muğla'nın tarihi kent dokusunu oluşturan ilk yerleşim yeri, Asar Dağı eteklerinde kurulmuş olup, zaman içerisinde aşağıda ovaya doğru genişlemiştir. Halen Asar Dağı, Masadağı, Karadağ ve Hamursuz dağı çanağı olarak bilinen yerde çanak gibi bir yerleşim yapısı vardır. Geceleri doğu ve güneydoğu yönünde şehre girildiğinde incili bir gerdanlık görünümündedir.

Muğla Kent Merkezinin kuzeyi Kızıldağ ve Asar Dağına dayanmaktadır. Güney doğu cephesinde Hamursuz Dağı, Güney Cephesinde Karadağ ile çevrilidir. Kent Olarak etrafı dört dağla çevrili olan Muğla Ovası, Marmaris Bulvarı, Akçaova Kentsel Tasarım Alanı ve Karadağ üstüne yapılan toplu konut alanında kalmaktadır. Meteorolojik bilgilere göre ortalama sıcaklık Muğla Kent Merkezinde 15 derece, Bodrum, Marmaris, Köyceğiz'de 20 derece ve Fethiye'de 25 derecedir. Ancak Muğla Kent Merkezi kışın çok yağışlı ve yazın kurak geçmektedir. Ülkemizde Rize ilinden sonra, en çok yağış alan ikinci ilidir.

Bölgenin karakteristik bitkisi makidir. Muğla'da orman alanı oranı karada % 77 olup, Bolu İlinden sonra ülkemizde ikinci sırada gelmektedir. Kızılcım, karaçam, zeytin ağacı ve günlük başlıca ağaç türleridir. Günlük ağacının yetiştiği ender yerlerden biridir.

Muğla Kent dokusunun oluşumunda su önemli bir faktördür. Eski kent merkezi, Basmacı Deresi (Tabakhane) ve Karamuğla Deresi arasında kurulmuştur. Yağışlardan dolayı, Asardağı'nın çevresi ve Yılanlı Dağlarından gelen sular, Muğla Ovası, Muğla Yaylası, Düğerek girişinde birikmektedir. Daha önceleri biriken suyun, düdenler vasıtasıyla Gökova tarafına tahliye edildiği bilinmektedir.

1.derece deprem bölgesinde olan kent merkezi ile, deniz kıyısında olan yerleşim yerleri arasında günlük ortalama 5-10 derece iklim farklılığı vardır. Kent Merkezine göre, Fethiye, Bodrum, Marmaris, Datça gibi sahil ilçeleri daha sıcaktır. Kent Merkezi 624 m rakıma sahiptir.

Yüksek dağlar arasında ovalar mevcuttur. Kızıldağ ve Masa Dağı (Asar Dağı) eteklerinden ovaya doğru kurulmuş gelişen, Kentsel Sit Alanın yaklaşık 3 km yakınında Muğla Yaylası ve Muğla Ovası bulunmaktadır. Muğla Yaylası, düz arazide ve Muğla Kent Merkezinden aşağı kotta bulunmaktadır.

Kentsel Sit Alanında çalışma alanı olarak seçilen Saburhane Bölgesi, topografyaya uyumlu olarak Asar Dağının eteklerinde birbirine geçmiş bir organik karakter taşımaktadır. Evlerin girişleri ve avlular (hayat) topografyaya uygun ve eşyükseltilere paralel istikametler tercih edilmiştir.

Böylece evlerin sokakla ilişkisinde topografya ve ev birleşmiş, birbirinin manzarasını kapatmayacak şekilde yapılmıştır. Evlerin duvarları sokak ile keskin bir çizgi ile ayrılmıştır. Ev sokak ile bütünleşmiştir.

Hamursuz Dağın etekleri ve tepesinden Muğla Kireci çıkarılmaktadır. Muğla Kireci, kaliteli yapısından dolayı, çok yağıştan dolayı oluşan nemi içeriye yansıtmayıp yalıtım görevini yapmaktadır. Bu nedenle Kentsel Sit Alanında evlerin iç ve dış duvar yüzeyleri bu kireç ile boyanmaktadır.

Muğla ili tarımsal ürünlerinin çeşitliliği ile dikkati çeker. Türkiye'de arıcılığın en önemli merkezlerinden biridir. Zeytin ve zeytinyağı üretiminde ülkemizin sayılı bir ilidir. Ayrıca mermer, balık üretim ve işleciliği sektöründe ülkemizin en önemli illerinin başında gelmektedir.

Muğla ili turizm ve tarihi kalıntılar açısından son derece zengindir. Ülkemizin önemli turizm yerleri olan Bodrum, Fethiye, Marmaris, Datça ve Köyceğiz gibi ilçeler Muğla iline bağlı olup, ayrıca il sınırları içinde 103 ören yeri bulunmaktadır.

Kent Merkezinin nüfusu 1950 yıllarına kadar 15.000 civarındadır. 2005 yılı nüfus sayımında 52.900 kişi olup, günümüzde 55.000 kişi civarındadır. Her yıl düşük yoğunlukta nüfus artışına sahip bir ilimizdir.

2.4 PLANLAMA İLİŞKİSİ

Muğla kentinin iki imar planı vardır. Yürürlükte olan imar planı 1961 yılında yapılmış 1950'li yıllara dek 15.000 nüfusa ulaşan yerleşmede, o dönemin ekonomik politikaları yansımalarını bulmuş, bu tarihten sonra üretilen mekanlar farklı bir planlama anlayışı çerçevesinde gelişme göstermiştir. Bugün hala varlığını koruyan Cumhuriyet Meydanı ve yakın çevresinde yer alan Cumhuriyet Dönemi yapıları bu anlayışın kentteki en önemli izleridir. Bu dönüşümleri beraberinde getiren, Ankara'da hazırlanan 1959 tarihli imar planı olmuştur. Bu dönemden sonra Muğla'daki geleneksel kent yaşamının özellikleri birer birer kaybolmaya başlamıştır.

Bu gelişmelere paralel olarak, yöre halkı, yılın neredeyse yarısını geçirdiği, yazın kalıp kışa hazırlandığı sayfiye yeri olan Karabağlar Yaylasını terk etmeye başlamıştır.

1960 yıllarında, yeni imar planı doğrultusunda merkezi alanda yaygın bir değişim yaşanmıştır.

Merkezdeki en önemli yapılardan olan Kocahan ve beraberinde birçok önemli yapı bu planın uygulama kararları ile yok olmuştur. Özellikle 1970'li yılların da birçok önemli yapının yok olmasına yol açan bu uygulamalar, yöre halkının da isteği ve desteği ile gerçekleşmiştir.

Kent merkezinde toplam üç dere geçmektedir. Kış aylarında çevreden gelen yağmur ve kar suyunun yerleşim bölgesinden ovaya doğru tahliyesini sağlamaktadır. Bu dereler inceleme bölgesinde Karamuğla deresi, Kurşunlu Caddesi altından geçen Basmacı Deresi ve Akyol Semtinden geçen Kanlıdere'den oluşmaktadır. Her üç dereye yaz aylarında kuru dere niteliğindedir. Ancak her üç derenin ortak özelliği kentin kuzey yönünde bulunan Asar ve Hisar Dağı eteklerinden başlayıp kentsel sit alanından geçerek ovaya su tahliyesini sağlamaktadır.

1967-1977 yıllarında İller Bankası tarafından bir imar planı için incelemeler yapılmış, bir rapor üretilmiş ve bu plan 1982 'de onaylanmıştır. Bu planlara ek olarak 1960'lı yıllarda Muğla'nın tarihi eski kentini korumak amacı ile Anıtlar Yüksek Kurulunca bir plan yapılmış ve bu eski kent alanı tarihi sit alanı ilan edilmiştir.

Ekonomik alandaki dönüşüm ise kendini, ipek böcekçiliği ve dokumacılığın giderek yok olması biçiminde göstermiştir.

Sit alanını içine alan ilk Koruma imar Planı 1979 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu plan içerisinde, 1975 yılı itibarı ile tarif edilmiş olan mevcut tüm mimari miras korunmuş, ancak yinede kentsel alanda önemli değişimlerin ortaya çıkmasını engelleyememiştir. Karabağlar'da ciddi değişimler olmuş, kenti çevreleyen sebze bahçeleri büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Nüfus içinde özellikle gençlerin, ovada inşa edilen lüks apartmanlara geçme süreci başlamıştır. Sit alanı daha çok orta yaşta yaşlı nüfusun ve ekonomik açıdan dar gelirli ailelerin yaşadığı bir bölge haline gelmiştir. Bütün bu önemli değişimlere karşın, Muğla kentinde ekonomik ve demografik olarak hızlı bir gelişme olmamıştır.

Günümüzün Muğla Kenti, eski geleneksel yerleşim alanı dışında, 1939-43 yılları arasında açılan yeni ulaşım eksenleriyle, bunların çevresinde gelişen yönetsel yapıların oluşturduğu yerleşim çerçevesine göre biçimlenmiştir. 1961 yılında yapılan imar planı yeni gelişen yerleşim alanlarının bu çerçeveye uydurulması niteliğini taşımaktadır. 1982 yılındaki, planın amacı ise, 1961 yılındaki planın uygulama güçlüklerini gidermek ve yerleşim alanının güneyindeki tarımsal açıda verimli topraklara sahip ovaya taşınmasını sağlamak olmuştur. Kentin kuzeye ve batı yönüne gelişmesi topoğrafik nedenlerle sınırlanmıştır.

Yeni planda bu alanlar gece kondu önleme bölgeleri olarak öngörülmüşlerdir. Bugün kentte üç gecekondu önleme bölgesi bulunmaktadır. İlk ikisi kuzeyde Aydın yolunu dik kesen Sekibaşı caddesinin Kuzeyinde, Karamehmet mahallesindedir. Üçüncü gecekondu önleme bölgesi toplu konut yapımına ayrılmış ve tüm alan kooperatiflere dağıtılmıştır. Bu bölgede 41 evler, 112 evler gibi konut siteleri bulunmaktadır.

Yeni imar planına göre gelişme alanları, Akçaova Kentsel Sit Alanı, Marmaris Bulvarı, Köteklî, Uğur Mumcu Bulvarının sol tarafında yer alan sanayi bölgesi ve Toplu Alanın tarafındadır.

Fotoğraf 5

Kentin Kuzeydoğu Yönünden Görünümü

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

2.5 EKOLOJİK İNCELEME

Muğla Kent olarak ülkemizde bulunan kentler arasında ekolojik açıdan kurtarılabılır bir kenttir. İlde yoğun bir göç ve sanayileşme bulunmamaktadır. Henüz gecekondusu olmayan tek kenttir.

Turizm, tatil, eğitim ve hizmet sektörlerinde yapılaşma bulunmaktadır. Ayrıca halkın yoğun yapılaşma ve bacalı sanayiye karşı olmasının rolüde vardır.

Toprak, su ve yeşil alan dengesinin iyi olduğu ilerimizdendir. Ancak son yıllarda yoğun içme suyu çalışmalarına rağmen çevresinde kendine yeter oranda içme suyu bulunmamaktadır. Bu nedenle içme suyu yetersiz olan bölgelere komşu olan yerlerden içme suyu getirilmektedir. Ancak son 5 yılda yapılan yol, içme suyu ve elektrik gibi alt yapı çalışmalarından dolayı su, yol ve elektriksiz yerleşim alanı kalmamıştır. Kent merkezinde kanalizasyon sorununun tamamlanması son aşamaya gelmiş olup, arıtma merkezi ihale edilmiş olup çözüldükten sonra kentte vidanjörle fosseptik çukurlarından artıkların çekilmesi gibi koku ve görüntü kirliliği ortadan kalkacaktır.

Kente kişi başına düşen yeşil alan miktarı ve park oranı açısından Türkiye ortalamasının üzerindedir. Belediye sınırları içerisinde 62 adet park oranıyla 602 kişiye 1 adet park düşmektedir. Belediye olarak yeşil alan, park alanları, rekrasyon alanlarına önem verilmektedir. Kentin gerekli olan yerlerine park ve oturma alanları yapılarak daha çok çocuk ve yaşlıların ve aynı zamanda her yaştaki insanın ihtiyaç duyduğu alanlar yapılmıştır. Bu alanların daha da geliştirilmesi kent kimliğinin yeşil alan ve yapı alanları dengesine katkıda bulunacaktır.

Kenti çevreleyen Kızıldağ ve Asardağında bulunan yoğun ağaçlık orman alanı, Muğla Yaylası ile devam etmekte olup, Yaraş Orman alanı ve şehir içinde bulunan yeşil alanlarla bağ oluşturmaktadır. Şehir Merkezinde bulunan büyük park ve rekreasyon alanları bütünlük teşkil etmekte olup, yeni oluşturulan benzer alanlarla kente rahat nefes alma olanağı vermektedir. Kentin Kocahavuzlar da 23 000.00 m² ve Emirbeyazıt Mahallesin de oluşturulan 30 000.00 m² yeşil alanlar kentte akciğer görevini yapmaktadır.

Ekolojik dengenin bütünlük oluşturmasında, Emirbeyazıt Mahallesinde Saburhane'den başlayıp Perşembe Pazar alanıyla devam edip, Öğretmenevi önünden Adliye binasına kadar devam edip Muğla Ovası ile birleşen rekreasyon alanı kenti baştan sona kadar kuşak olarak hizmet etmektedir.

Muğla Yaylası, Akyol'da bulunan Nazım Hikmet Parkı, Emirbeyazıt Mahallesinde bulunan Ahmet Taner Kışlalı Parkı ve 41 evlerin üst tarafında bulunan Kışla Parkı önemli ekolojik denge görevini yapmaktadır.

Hassas ekolojik bir dengeye sahip olan kent, son zamanlarda çevresinde olan faktörlerden dolayı risk altında bulunmaktadır. Bu riskler, özellikler Yatağan Termik Santralinde havaya karışan kimyasal atıklar ve Bayır, Salihpaşalar'da oluşan yoğun mermercilik sektörü atıkları ve görüntü kirliliğinden kaynaklanmaktadır. Santral filtrelerinin devre dışı olduğu zamanlarda, havaya karışan kimyasal atıklar rüzgârla sürüklenerek kent merkezine kadar ulaşmaktadır. Muğla Kireç Sanayi Muğla Yaylası girişinde olup, Yayla üzerinde ve çevrede görüntü, toz ve ses kirliliğine neden olmaktadır. Ayrıca kentin kendine özgü ekolojik yapısı olan Muğla Karabağlar Yaylasında oluşan az yoğunlukta ki yapılaşma ve 2008 yılının kurak geçmesi yaylanın ekolojik yapısını bozmuştur. Ancak 2009 yılında yağın yağmur oranı son yıllara göre özlenen oranda olduğundan, baraj, kuyu ve yer altı sularında büyük bir artış yapmıştır. Ancak bütün dünyada su kaynakları tükenmektedir. Yakın geçmişte su sorunu kendini yeryüzündeki bütün kentlerde dayatacaktır.

Bu nedenle Muğla yöresinde yer altı ve yer üstü su kaynaklarının bilinçli ve doğru kullanılması gereklidir. Buna rağmen Muğla'da yer altı sularının azalması ile, kentte ve çevresinde düşük yoğunluklu yapılaşma olmasına rağmen, mevcut yeşil alan oranı ve suya bağlı tarım yapma alanları daralmaktadır. Yerel Yönetim tarafından su, yeşil ve toprak dengesinin sürekliliğine gereken önem verilmekle beraber, göç ve ihtiyaçlardan dolayı kent merkezi ve yaylada oluşan kuraklık, toprak ve yeşil alan daralması ekolojik yapısını sesiz ve yavaşça bozmaktadır. Bu doğal ekolojik dengenin bozulması süre içerisinde, Muğla Kent Merkezine hizmet eden önemli oksijen alanı kaynakların azaltmaktadır. Yeni yapılan planlar ve tadilat planları ile, mevcut ekolojik dengenin korunmasına azami ölçüde dikkat edilmekle beraber, kentteki yavaş kentleşme sürecinde ileri tarihlerde dengede bozulmalar kaçınılmazdır. Bu nedenle farklı yerleşim alanların kentleşme alanına dâhil edilmesi ile, geleneksel dokunun bulunduğu kent merkezinin rahatlatılması ve ekolojik dengenin süreklilik kazandırılması gerekmektedir.

Kent Merkezinde, elektrik ve telefon direkleri görüntü kirliliğine yol açmakta ve ulaşımın kesintisiz rahat sağlanmasına engel olmaktadır.

Kent Merkezinde kanalizasyon şebekesinin olmayışı, atık suyun fosseptik sistemi ile çözülmesi nedeniyle her yapıda fosseptik çukurların sık tıkanmasına ve boşaltmak için vidanjörlerin kullanılmasına neden olmaktadır. Bu çözüm yolu koku ve görüntü kirliliğine neden olmaktadır. Ancak 2009 yılı içerisinde kanalizasyon şebekesinin bitirilmesi, telefon ve elektrik kabloların yer altına indirilmesi bunlara bağlı olan kentteki görüntü ve koku kirliliğini ortadan kaldıracaktır. Son günlerde yerel seçimlerde kullanılan plastik ve bez seçim bayrakları gibi tanıtıcı malzemeler de kentte görüntü kirliliğine yol açmaktadır.

Ayrıca son yıllarda kentlerde artan nüfus, sanayileşme, yeni iş alanların açılması ve eğlence yerleri nedeniyle ses, gürültü ve görüntü kirliliği artmaktadır. Muğla Kent Merkezi ve yakın çevresinde açılan cafe, bar ve eğlence yerleri gürültü ve görüntü kirliliği yaratmaktadır. Yeni açılan mekânlar hem kent merkezi hem de yakın çevresinde sürekli artmaktadır. Kent nüfusunun önemli bir kısmının Üniversite öğrencilerinden oluşmasından dolayı bu mekânların sayısı sürekli artmakta ve denetimleri zorlaşmaktadır. Akşam ve geceleri daha çok faal olan bu mekanlarda bu yeni ekolojik kirliliğin tespit ve önlenmesi zorlaşmaktadır. Kentte ihtiyaç duyularak açılması gereken bu mekânların planlanarak yerleşim yerlerinin dışında bir alanda toplatılması ve sürekli denetimlerinin yapılması gerekmektedir.

Yatağan İlçesinde mevcut faaliyette bulunan 3x210 MV gücünde termik santralden sonra Turgut Beldesinde ANT Enerji tarafından 160 MV gücünde ikinci termik santral yapılması gündemdedir. Son günlerde yerel ve ulusal basında bu santralin ÇED raporları tartışılmakta ve yöre halkı ile belediyelerin muhalefeti ile karşılaşılmaktadır. Ören Beldesinde bulunan Kemerköy termik santral ile beraber 3.termik santral olacaktır. Santrallerin olduğu yerler ve Muğla'ya ekonomik ve işgücü açısından katkı sağlamasına rağmen turizm, doğa, tarım ve sağlık açısından zararları olmaktadır. Bu durum ilin gelişmesini ve tercih edilmesini olumsuz etkilemektedir.

Fotoğraf 6 Kentin Yeşil Alanlarından Olan Kışla Parkı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 7 Sınırsızlık Meydanı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 8

Muğla Akyol Nazım Hikmet Parkı

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 9 Kent Boyunca Devam Eden Yeşil ve Rekreasyon Alanının Görünümü

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 10 Kentin Önemli Yeşil ve Rekreasyon Alanlarından Olan
Ahmet Taner Kışlalı Parkı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 11 Kentin Oksijen Kaynağı ve Akciğeri Sayılan
Karabağlar Yaylasının Görünümü
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 12 Muğla-Yatağan Termik Santrali
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Yatağan ve yakın çevresine direk olarak ve Muğla Merkez’de çevreye yaydığı kimyasal atıklarla ikinci derecede çevre kirliliğine neden olarak ekolojik dengeyi bozmaktadır. Yakın çevresinde ağaç ve yeşil alanların gelişimi ve görünümü zayıftır. Kent ve insan sağlığı üzerinde olumsuz olarak etkili olmaktadır.

Fotoğraf 13 Kentsel Sit Aalanında bulunan anak Anten Kirliliği
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Çatılara konulan çanak anten ve güneş enerji kolektörleri çevre ve görüntü kirliliği yaratmaktadır. Güneş enerjisi ihtiyacının merkezi veya çevrede görüntü kirliliğine yol açmayan yerlere konulması gerekmektedir.

Fotoğraf 14 Cadde ve Sokaklara Asılan Seçim Bayrakları
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Yapılan genel ve yerel seçim süreci boyunca asılan ve dağıtılan naylon bayrak ve broşürler çevre ve görüntü kirliliği yaratmaktadır. Seçim propagandası için asılan bayrak ve broşürlerin asılmadan tanıtımın dağıtılarak veya radyo ve televizyon kanalları ile yapılması gerekmektedir.

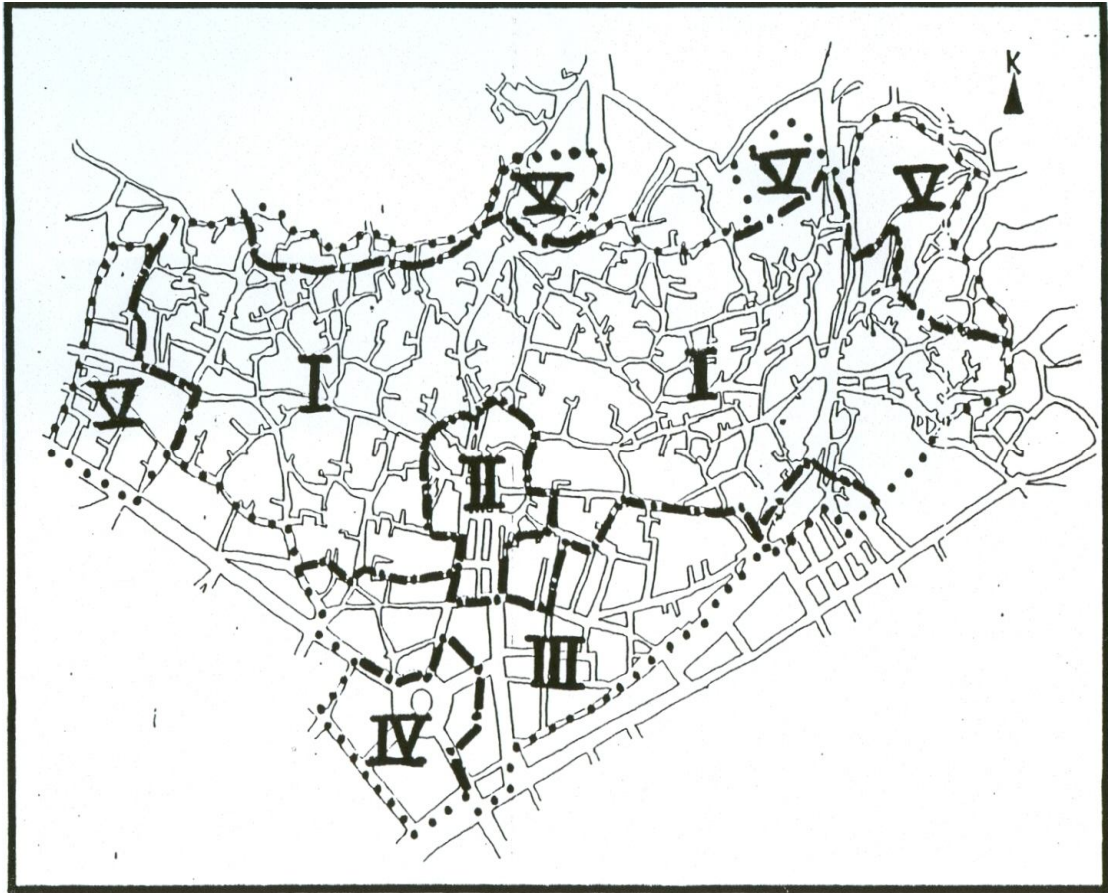

Fotoğraf 15 Sokaklarda Bulunan Elektrik Direkleri Kirliliği
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Demir doğramadan yapılan elektrik direkleri, korkuluklar ve telefon direkleri çevre ve görüntü kirliliği yaratmaktadır. Ulaşımın rahat ve kesintisiz akışını engellemektedir. Bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak için, yer altına alınması gereklidir.

2.6 KENTSEL SİT ALANI

Muğla eski kent dokusunun yapısal özellikler ve mekânsal organizasyon biçimleri açısından farklılıklar içermesi nedeniyle, kentsel sit alanını beş alt bölgede incelemek mümkündür.

Şekil 3

Muğla Geleneksel Kent Dokusunun Korunduğu Bölgeler

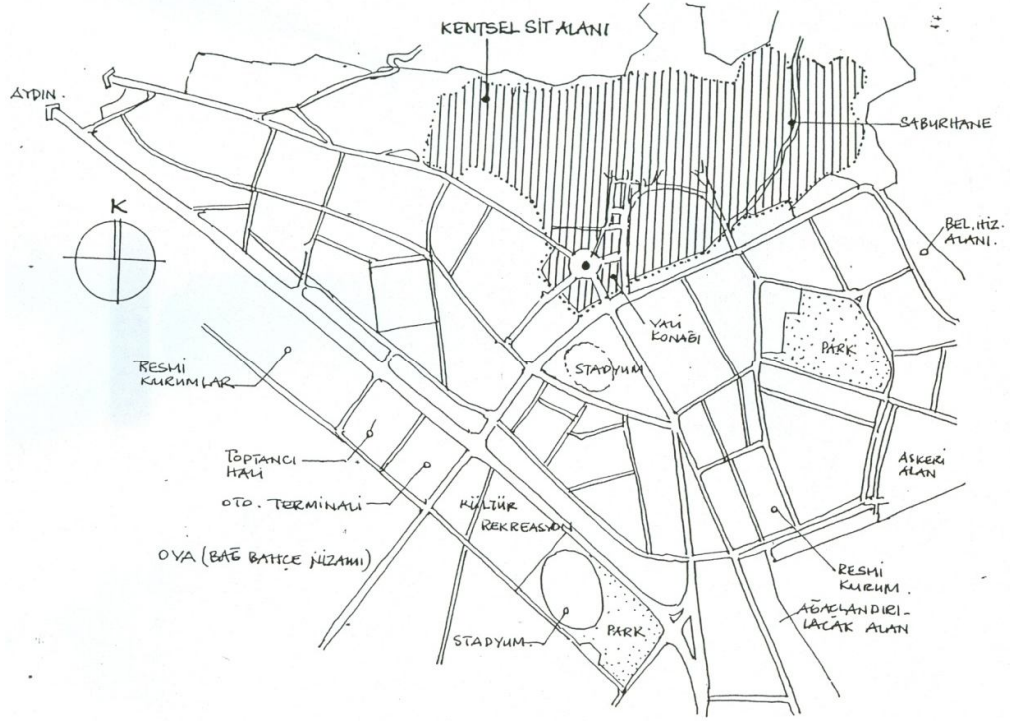
Kaynak: İ. Tekeli'nin Tarih İçinde Muğla Kitabı

Muğla eski kent dokusunun yapısal özellikler ve mekânsal organizasyon biçimleri açısından farklılıklar içermesi bir bölgeleme yapılması gerekliliğini ortaya koymuştur. Söz konusu farklı bölgelerin ayrıştırılmasında ise en temel belirleyici olan tarihsel oluşum ve dönüşüm süreci dikkate alınmıştır. Yukarıda ki şekilde gösterildiği gibi, geleneksel kent dokusunun korunduğu kentsel sit alanı 5 alt bölgeye ayrılmaktadır. 5 alt bölgede incelenen Muğla Kentsel Sit Alanında özellikle çalışma bölgesi olan ve Rum Yerleşim Yeri olarak bilinen Saburhane Bölgesinde önemli tarihsel süreçler yaşanarak Muğla'nın karakteristik yerleşim özelliklerine sahiptir.

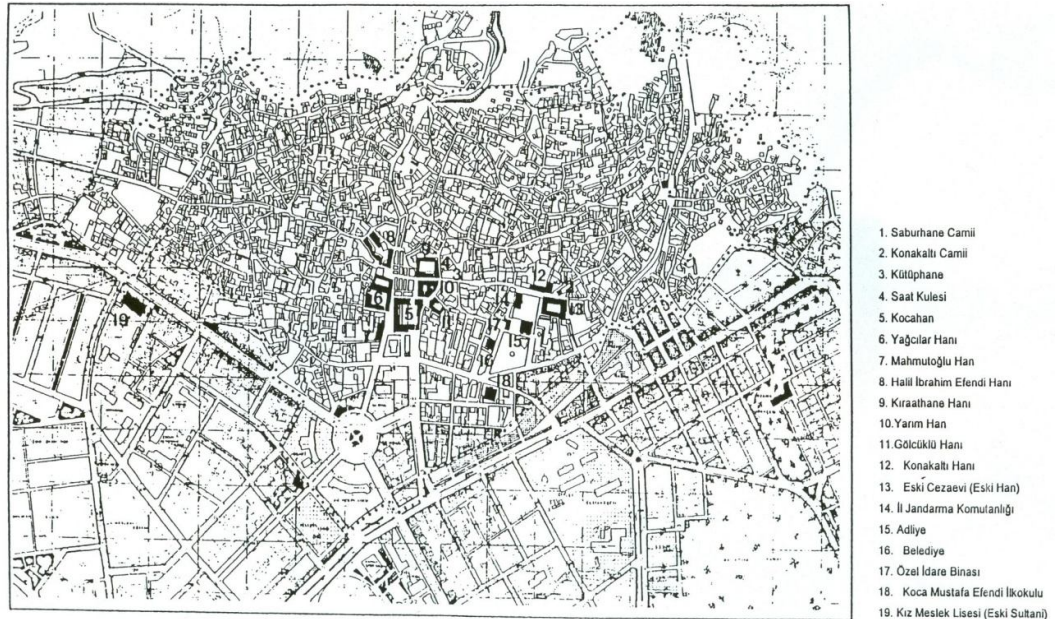
Muğla 400'e yakın tescilli evi, 170'a yakın sivil mimari yapısı, 100'e yakın sokağı, eski hanları, şadırvanları, arastası, meydanları ve camileriyle örnek bir kentsel sit alanıdır. Saburhane Meydanı özgün mimari karakterin coğrafyayla uyumlu şekillendiği, Türk-Rum yada Müslüman-Hiristiyan olmak üzere iki farklı kültürün bir arada yaşadığı tipik bir yerleşmedir. Meydan adını bir zamanlar burada yer alan hapishaneden alır. Kimi evlere çıkmaz sokaklardaki avlu kapılarından geçilerek ulaşılır. Açık yada kapalı ön sofaları, ahşap süslemeleri verandaları, duvara gömülmüş dolap şeklinde banyoları Muğla evlerinin belirgin özellikleridir.

Eski kent dokusu olan ve çalışma alanını kapsayan Saburhane Bölgesi, Asar Dağı eteklerine kurulmasından dolayı topoğrafik yapıya uygun yerleşme özelliklerine sahiptir. Asar Dağının eteklerinden akan yağmur ve içme suyu eğime uygun olarak kentin yukarı kısmından evlere girerek tek tek evleri dolaşır insanların su ihtiyacını karşılayarak evleri dolaşıyordu. Bu doğal akış sürecinde insanlar birbirlerinin hak ve hukukuna saygı göstererek su ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra bir alt kotta olan eve su akışı sağlanıyordu. Kentin üç ayrı yerinde bulunan düdenler vasıtasıyla fazla suyun Gökova Bölgesinde azmaclara tahliye edildiği bilinmektedir. Ayrıca Rumlar Saburhane Bölgesine yerleşmeden önce kentin 3 farklı noktasına taze kuzu ciğeri asarak, en geç bozulan bölge olan Saburhaneyi yerleşim yeri olarak seçmişlerdir. Tarihsel bu özellikler unutulmadan, geleneksel kent dokusunun henüz bozulmadığı Kentsel Sit Alanında yaşatılması ve canlandırılması gerekmektedir.

Şekil 4 Muğla İmar Planı İçerisinde Kentsel Sit Alanı
Kaynak: Muğla Belediyesi Arşivi

Şekil 5 Muğla Kentsel Sit ve Gelişme Alanları Planlama İlişkisi
Kaynak: Muğla Belediye Arşivi

Fotoğraf 16 Kentsel Sit Alanında Korunan Yapı ve Ağaçların İlişkisi
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

I. Bölge: Sivil mimarlık örneği konutların en yoğun ve en korunmuş olduğu bölgedir. Çalışma alanı olan Saburhane Meydanı ve Saburhane sokağı ile yakın çevresinin içinde bulunduğu bu bölgenin sınırları, kuzeyde Kayaaltı Sokağa, doğuda ve batıda sit sınırına dayanmakta, güneyde ise yoğun ticari kullanışların bulunduğu Arasta ve çevresini dışarıda bırakacak biçimde, Kurşunlu Caddesi ve Karamustafa Efendi Caddesi'nden geçmekte, kuzeye doğru Hacı İsmail Efendi Sokağı'nı takip ederek, General Mustafa Muğlalı Caddesi'ne bağlanmakta ve oradan da doğudaki yerleşme bölgelerini içine alacak biçimde sit sınırı ile sonlanmaktadır.

Doğuda geleneksel Rum Merkezi ve Batıda da geleneksel Türk Merkezi olarak bilinen bölgelerin korunmuşluk düzeyi en yüksek alanlar olduğu görülmektedir. Orta bölgede, yani geleneksel merkezin üst bölgelerinde ise değişmişlik oranının yüksek olduğu izlenmektedir.

Tarihi doku içindeki yapıların bakım ve onarımının maliyetli olması, günümüz ihtiyaçlarını yeterince karşılayamaması ve diğer yandan da oadaki kentsel gelişmenin çekiciliği nedenlerinden dolayı boş bırakılan, terk edilen ve bu nedenle fiziksel olarak yıpranmış olan yapıların sayısının çok olduğu yapı adalarına rastlanmaktadır.

Birinci bölgede yer alan ve çalışma alanını kapsayan Saburhane Bölgesi, Asar Dağı eteklerine kurulmasından dolayı topoğrafik yapıya uygun yerleşme özelliklerine sahiptir.

Rumlar 1. Bölgede kalan Saburhan'ye yerleşmeden önce kentin 3 farklı noktasına taze kuzu ciğeri asarak, en geç bozulan yer olan Saburhane'yi yerleşim yeri olarak seçmişler. Tarihi süreçte Asar Dağının eteklerinden akan yağmur ve içme suyu eğime uygun olarak kentin yukarı kısmından evlere girerek tek tek evleri dolaşıp insanların su ihtiyacını karşılayarak evleri dolaştığı bilinmektedir. Halen bazı evlerin bahçe ve avlusunda bu suyun akış güzergâhı ve havuzları mevcuttur. Bu suyun doğal akış sürecinde, insanlar birbirlerinin hak ve hukukuna saygı göstererek su ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra, bir alt kotta olan eve su akışı sağlanıyordu. Ayrıca Kentin üç ayrı yerinde bulunan düdenler vasıtasıyla fazla suyun Gökova Bölgesinde azmaklara tahliye edildiği bilinmektedir. Bu düdenlerden bir tanesinin Saburhane Bölgesinde olduğu bilinmektedir. Tarihsel bu özellikler unutulmadan, geleneksel kent dokusunun henüz bozulmadığı Kentsel Sit Alanında yaşatılması ve canlandırılması gerekmektedir.

Korunarak ve kentsel tasarım ilkeleri doğrultusunda düzenlemeler yapıldıktan sonra, Saburhane Bölgesinin tarihsel sürecin yaşatıldığı, tarih boyunca Muğla'nın güzel mekan ve yaşam değerlerinin ortaya çıkarılarak hoş görü ve barışçıl ortamda yaşanılması için ideal bölgedir.

Fotoğraf 17 Saburhane Meydanı ve Mimar Sinan Heykeli
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 18 Saburhane Sokağının İçerden Görünüşü
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 19 Arazinin Topografik Yapısına Uygun Olan Sokak Dokusu
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 20 Saburhane Meydanında bulunan Şaraphane Binası
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 21 Saburhane Sokağında İlerlerken

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 22 Saburhane Meydanı ile Kuzeydoğu Yönünde Olana Ara Sokakların Bağlantısı

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 23

Asar Dağı Eteklerinde Korunan Bölgenin Görüntüsü

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 24

Saburhane ve Bahçe Sokağı Birleştiren Ara Sokak

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Saburhane Sokağında Bahçe Sokağına Çıkan Ara Sokağın Dokusu arazinin yapısına uygun olarak şekillenmiş, dar ve eğimli olup, Arnavut kaldırımını olarak bilinen dere kenarında bulunan taşlarla kaplanmıştır.

Fotoğraf 25 Geleneksel Muğla Mimari Özelliklerine Sahip Olan Bir Ev.

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Bazı binalar bakımsızlık ve ilgisizlik sonucunda korunamamış ve süre içerisinde yıkılarak yok olmaya terk edilmiştir. Ancak kentsel tasarım yardımıyla güzel geleneksel mimari özelliklerin korunarak yenilenmesi suretiyle yaşanılır yeni kent kimliğinde belirleyici öğelerdir.

Fotoğraf 26

Bir Tarafı Sağır Olan Tek Girişli Kuzulu Kapı

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Muğla'nın simgelerinden olan bu kuzulu kapı, kaderine terk edilmeden korunması gereken bir yapı ayrıntısıdır.

II. BÖLGE: 1/1000 ölçekli imar planında "II" olarak işaretlenmiş bu bölge, ticaretin oldukça yoğun bir biçimde gelişmiş olduğu Arasta ve çevresini kapsamaktadır. Bu bölge kuzeyde Ulu Cami'yi içine alacak biçimde I.Bölge ile doğuda Yarım Hanı ve Balcıoğlu Hanı'nı içine alacak biçimde İsmet İnönü Caddesi ile, güneyde Turgut Reis Caddesi ile ve batıda da Yağcılar Hanı, Pazar Camii ve Halil İbrahim Ağa Han'ı içine alacak bir hat ile sınırlanmaktadır.

Arasta bölgesi dışında daha çok iki katlı küçük dükkanların oluşturduğu bu bölge, güneyden gelen baskılar nedeniyle bazı bozulmalara uğramakla birlikte, geleneksel merkez özelliklerini büyük ölçüde korumaktadır. Bu kesimde perakende ticaret ile lokanta ve kahvehane gibi yeme-içme birimlerinin yanı sıra geleneksel el sanatları üretiminin yapıldığı ünitelere de rastlanmaktadır.

Fotoğraf 27

Arasta Bölgesinde Olan Şadırvan ve Çevresi.

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 28 Korunarak Restore Edilen Kurşunlu Camisi

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 29 Kurşunlu Camisinin Çeşmesi ve Ön Cephesi

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 30 Çınar Ağacının Ardın Tarihi Kent Dokusundan Bir Kesit.
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 31 Konakaltı Kùltür Merkezi
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Han olan bu yapı, Muğla Belediye Başkanlığı tarafından restore edilerek kültür ve toplantı merkezi amacıyla kullanılmaktadır.

Fotoğraf 32 Konakaltı Kùltür Merkezinin iç avlusundan güney kısmının görünüşü
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 33 Konakaltı Kùltür Merkezinin bahçe düzenlemesi
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 34 Saburhane Sokağı ve Çevresinin Geleneksel Kent Dokusu

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

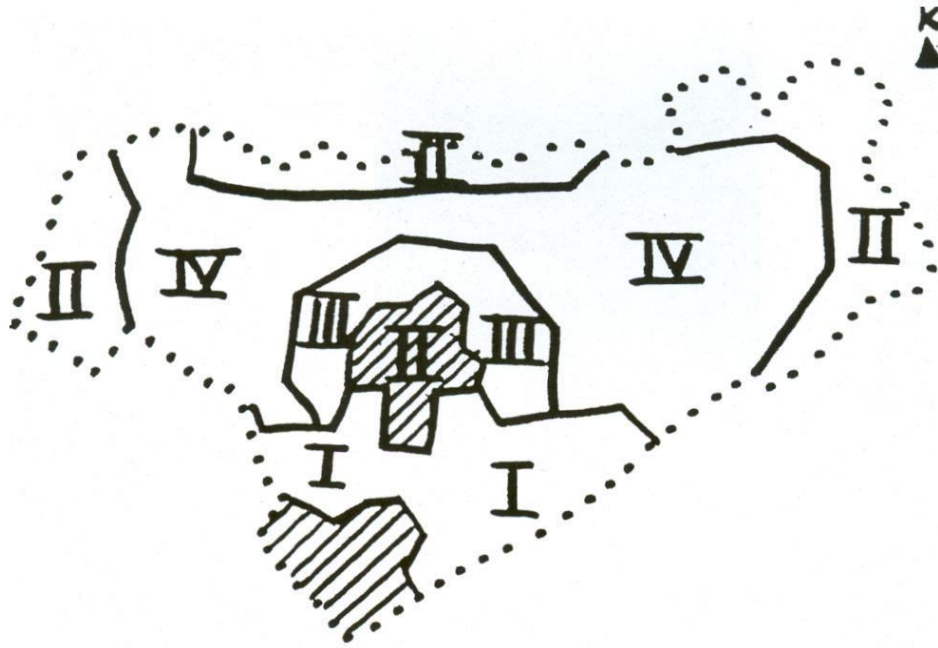

Fotoğraf 35 Karamuğla Deresi ve Çevresinin Geleneksel Kent Dokusu

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Şekil 8 Kentsel Sit Alanında Risk Bölgeleri
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

III. BÖLGE: 1/1000 ölçekli imar planında "III" olarak belirtilmiş bu bölge, I. ve II. Bölgelerin güneyinde kalan ve büyük ölçüde 1950'li yıllarla birlikte, Cumhuriyet Dönemi ve sonrasına ait mimari özellikleri yansıtan yapıların yer aldığı ve modernist bir planlama anlayışı çerçevesinde biçimlenmiş bir bölgeyi kapsamaktadır. Bu bölge, içinde Belediye Parkı'nın, Belediye Binası'nın yer aldığı, Cumhuriyet Devri idari yapı özelliklerini ortaya koyan binalarla çevrelenmiş bölge ve onun güneyinde yine aynı dönem mimarisi ile biçimlenmiş alanları kapsamaktadır. Bölgenin batısında ve güneyinde ise zaman içinde büyük ölçüde değişime uğramış, dokuyla uyumlu olmayan ve yüksek katlı yapılaşmaların yer aldığı adalar yer almaktadır.

Fotoğraf 36 Muğla Valiliği Hizmet Binası
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 37 Muğla Belediye Başkanlığı Hizmet Binası
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Adliye Sarayı olarak faaliyet gösterdikten sonra, Muğla Belediyesine verilen ve restore edildikten sonra Belediye Başkanlığı Hizmet Binası olarak faaliyet göstermektedir.

Fotoğraf 38 Geleneksel Kent Dokusu ve Asar Dağı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 39 Saburhane Meydanı ve Saburhane Sokağının
Seyir Tepesinden Görünümü
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 40 Sekibaşı Sokağı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 41 Sekibaşı 1 Nolu Çıkmaızı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 42 Muğla'nın en eski yapılarından biri olan Şeyh Camii
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 43 Saatli Kule Binası
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

IV. BÖLGE: 1/1000 ölçekli imar planında "IV" olarak işaretlenmiş bu bölge, Aydın-Muğla Karayolu ile Muğla-Marmaris Karayolu'nun kesiştiği noktada bir meydan, dairesel bir yol düzeni ve çevresinde bu düzenle uyumlu yönetim ve eğitim yapılarını kapsamaktadır.

Cumhuriyet sonrası yapılaşan kent bölgelerinin en karakteristik unsurlarından olan bu dairesel formlu düğüm noktası çevresindeki yapıların biçimleri, konumları ve boyutları ile bir bütünlük arz ettiğinden özel ve ayrı bir bölge olarak değerlendirilmiştir.

Fotoğraf 44

Tarihi İpekyolunda İlerlerken

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 45 İpek Yolunda yorgun düşen bir yapı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 46 Arazi eğimine uyarak kıvrılıp giden sokak dokusu
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 47 Restore edilen Kùltür ve Tabiat Varlıkları korumsa bölge Müdürlüğü
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 48 Kùltür ve Tabiat Varlıkları korumsa bölge Müdürlüğü'nün ön cephesi
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

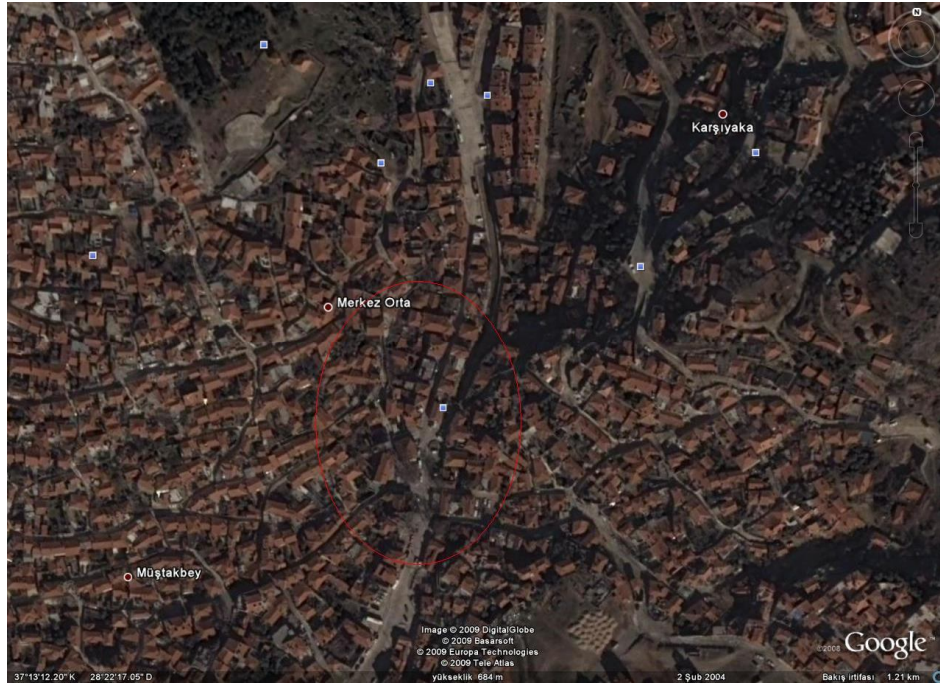
V.BÖLGE: 1/1000 ölçekli imar planında "V" olarak işaretlenmiş bu bölgeler, Kentsel Sit Alanının batısında, kuzeyinde ve doğusunda kalan ve yeni gelişme alanları ile Kentsel Sit Alanı arasındaki geçişi sağlayan tampon bölgelerdir. Yapısal ve dokusal özellikleri ile Sit Alanına Yaklaşım'ı sağlayacak bu bölgeler, sit sınırı dışında kalıyor olmalarına rağmen planlama sınırı içerisine alınarak ayrı bölgeler olarak tariflenmiştir.

Fotoğraf 49

Kent Dokusunun Görünümü

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 50

Kentsel Sit AlanınÜsten Görünüşü

Kaynak: Google Earth 2009

Muğla Kentsel Sit Alanında ki değişim, süre içerisinde meydana gelen değişiklik ve gelişmelere bağlı olarak, kentsel sit alanına yansımıştır. Kentin ilk yerleşme bölgesi olması sebebiyle, süreç içerisinde ortaya çıkan tüm dönüşümler bu dokuya yansımıştır. Özellikle geleneksel merkezin (arasta) güney ve güneydoğusunda, şimdiki belediye çevresinde ve Aydın yolu boyunca bu dönüşümün izleri görülmektedir. Buradaki yapılaşma daha yeni, çok katlı ve tarihi dokuya daha aykırı görünümündedir. Bazı konumlarda bu tür yapılar tescilli binaları sarmalamış, onları bu kez aykırı konumda bırakmıştır. Birçok yapıda ciddi tadilatların yapıldığı görülmektedir. Miras nedeniyle sofalarından ikiye bölünmüş tarihi konutlara da doku içerisinde rastlanmaktadır.

Muğla kentsel sit dokusu genel olarak irdelendiğinde, bugüne dek en iyi biçimde korunarak gelmiş olan bölgelerin, doğuda geleneksel Rum ve batıda da geleneksel Türk Merkezi olarak tanımlanmış alanlar olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu alanların güneyinde, Cumhuriyet dönemi yapıların bulunduğu güney kesimlerde kalan hatta, geçiş bölgesi olarak nitelenebilecek ve büyük ölçüde bozulmalara uğramış bir bölge yer almaktadır. Geleneksel dokunun diğer bölgeleri ise, bazı yerel bozulmalarla birlikte özelliklerini büyük ölçüde korumaktadır.

Sit alanında derelerin üzerleri örtülmüş, eskiden arnavut kaldırımı olan yolların çoğu değişime uğramıştır. Kentsel altyapı (elektrik, telefon, v.b.) direkler vasıtasıyla taşınmakta ve görsel kirlilik yaratmaktadır. Yapılarda kullanılan yeni malzemeler de geleneksel özellikleri bozucu görünüm sunmaktadır: Alüminyum doğramalar, briket duvarlar, yeni tip bacalar ve kiremitler bunlardan bazılarıdır.

Kentsel dokuda, sit alanını tehdit edecek gelişme eğilimleri değerlendirildiğinde, risk taşıyan pek çok alan vardır. Bunların başında, tüm kentsel sit alanının korunmasında önemli bir tampon oluşturan, güney bölgesi aynı zamanda spekülasyon baskılarının kentsel sit alanına taşınmasına yol açabilecek en önemli risk bölgesi olarak da tarif edilebilir. İkinci önemli risk bölgelerini ise sit alanını, batıdan, kuzeyden ve doğudan kuşatan geçiş bölgeleri ile doğrudan ilişkisi bulunan geleneksel merkez oluşturmaktadır. Zaten merkez bölgesi bugün arastaya doğru önemli bozulmaları içine almaya başlamıştır.

Üçüncü derecede önemli risk bölgeleri ise, arasta ve çevresini içine alan yoğun ticari kullanışların bulunduğu merkez bölgesini çevreleyen alandır. İkinci derecede kaybedilmeye aday olan merkez bölgesinde gerçekleşecek olumsuz gelişmeler bu bölgenin de zaman içerisinde dönüşmesine neden olacaktır. Dördüncü bölge olarak tanımlanan ve kuzeydeki geleneksel dokuyu içine alan bölgenin ise, hem korunmuşluk düzeyinin yüksek olması, hem de topoğrafik özellikleri nedenleri ile risk oranı daha düşük görülmektedir. Ancak spekülasyon eğilimlere bakılarak düşük risk bölgesi olarak belirlenen bu alanda, fiziksel eskimeye yönelik çok önemli risk unsurları da bulunmaktadır.

2.7 BÖLÜM SONUCU

Muğla eski kent dokusunun yapısal özellikler ve mekânsal organizasyon biçimleri açısından farklılıklar içermesi nedeniyle bölgeleme yapılması gerekliliğini ortaya koymuştur. Yapılmış olan bu bölgeler içerisinde çalışma bölgesini kapsayan birinci bölge, Muğla Kentsel Sit Alanında bulunan ve henüz yok olmayan geleneksel kent dokusu, kentsel tasarım ve kent kimliği için çok önemlidir.

Rum Yerleşim Yeri olarak bilinen Saburhane Bölgesinde önemli tarihsel süreçler yaşanmış ve Muğla'nın geleneksel kent yaşamının karakteristik yerleşim özelliklerine sahiptir.

Çalışma bölgesi olan Saburhane Meydanı ve Çevresinin içinde yer aldığı birinci bölge Asar Dağı eteklerine kurulmasından dolayı topoğrafik yapıya uygun yerleşme özelliklerine sahiptir.

Asar Dağının eteklerinden akan yağmur ve içme suyu eğime uygun olarak kentin yukarı kısmından evlere girerek tek tek evleri dolaşır insanların su ihtiyacını karşılayarak evleri dolaşıyordu.

Bu tarihi yerleşim tercihi sonucu kurulmuş olan Saburhane Bölgesinin tarihsel güzel özellikleri unutulmadan, geleneksel kent dokusunda yaşatılması ve canlandırılması gerekmektedir.

Kentsel Sit Alnında bulunan Arasta ve Çevresinin ticaret merkezi, Saburhane ve Çevresinin de turizm, kültür ve geleneksel yaşam mekanlarının donatılarak düzenlenmesi gerekmektedir. Saburhane Meydanının kültür ve turizm için işyerleri, Saburhane Sokağında bulunan Hamamın restore edilerek faaliyete geçirilmesi, yok olmak üzere olan zanaatların icra edildiği mekânların oluşturulması gerekmektedir.

Tarihi geçmişi ve değerleri yaşatma olanağı sağlayan ortamı oluşturmak suretiyle Saburhane ve çevresinin kentsel dokusunu elden geçirerek çekim merkezi haline getirilmelidir. Teknik olarak bu bölgeye gereken müdahale yapıldığında demokratik hoşgörü ortamında farklı kültür ve dini değerlere sahip insanları çekip beraber yaşatma olanağı sağlanmalıdır. Bunun sonucunda Muğla ve Saburhane dünyada daha çok tanınması ve önemli bir turizm gelir kaynağı elde edilecektir.

Saburhanenin eteklerine dayandığı Masa Dağının tepesinde Ruamların ibadetlerini yaptığı bir kilise bulunmaktaydı. Masa Dağının tepesinde bu kiliseye ait kalıntıların olduğu ve bu kiliseye ait çan halen Konakaltı Kültür Merkezi bahçesinde sergilenmektedir. Hatta Muğla'nın simgesi haline gelen bacasının yukarıda haç şeklinde görülmektedir. Bu açıdan yapılan yorum ve araştırmalar henüz kesin bilimsel bir sonuca ulaşmamıştır. Ancak Saburhanede Ruamların ibadetlerini yaptığı yapılarının olması ve bu yapılara sahip çıkılması Muğla'nın tarihi kent mirasına sahip çıkmaktır.

3.BÖLÜM:

MUĞLA KENTİNİN KENTSEL TASARIM AÇISINDAN İNCELENMESİ

3.1 Kentsel Sit Alanı ve Kentsel Tasarım Açısından incelenmesi

Kent olarak geçmişten günümüze bazı değerler taşımıştır. Geleneksel kent dokusuna sahip olan kentsel sit bölgesinde bu kentsel değerleri görmek mümkündür. Ancak süre içerisinde yavaş da olsa bu doku yok olma sürecini yaşamaktadır. Geleneksel kent dokusunun en iyi şekilde muhafaza edildiği yer Rum Yerleşim Yeri olarak bilinen Saburhane ve çevresidir.

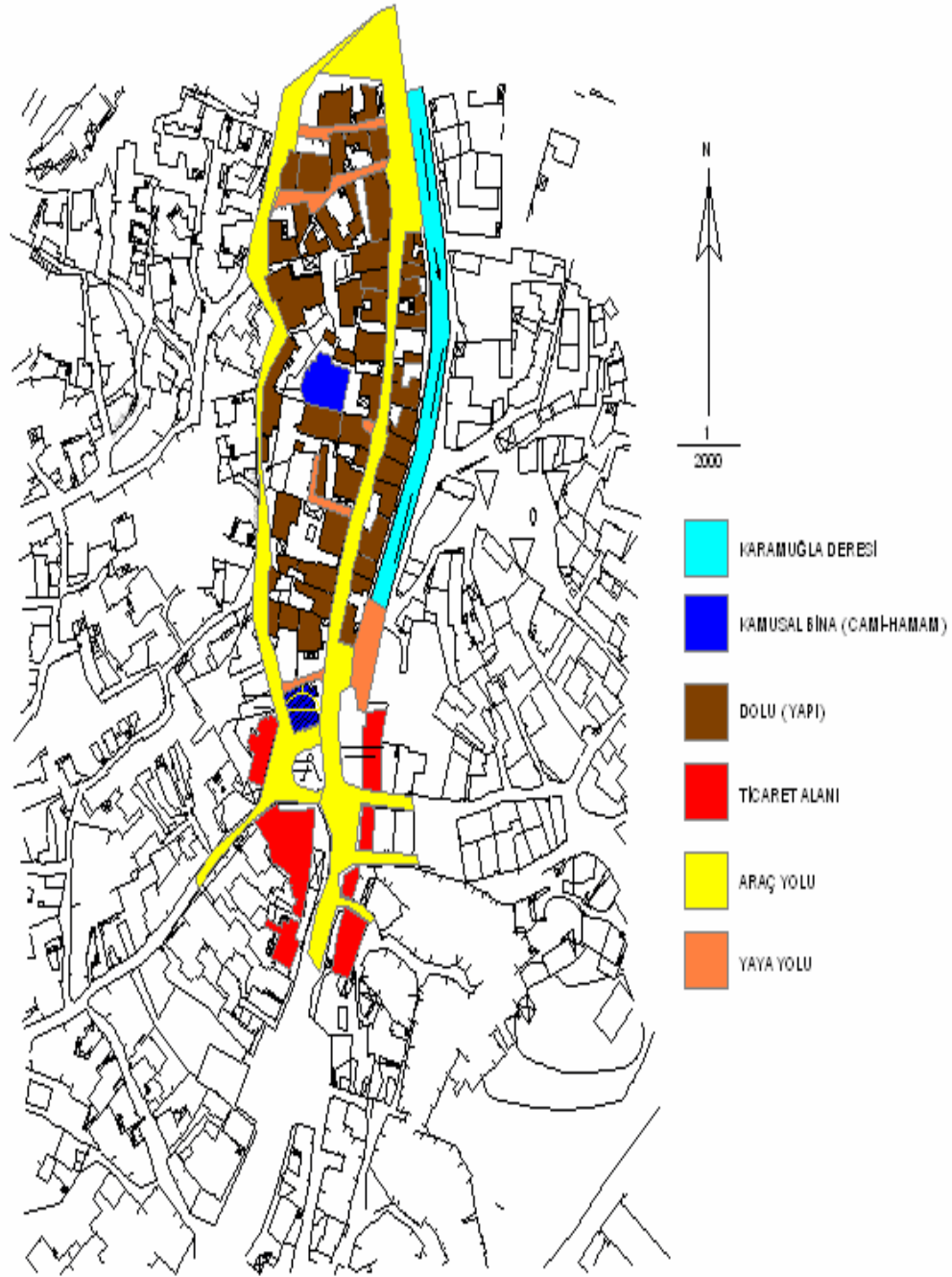
Topografik yapıya uyan meydanları, meydancıkları, Sokakları ve çıkmaz sokaklarıyla tarihi kent değerlerine sahiptir. Kentsel tasarım açısından bu kentsel değerleri kentli insan ihtiyacına cevap veren sürece yansıtmak gerekiyor.

Kentsel Sit Alanının 1.Bölgesinde kalan ve Rum Yerleşim Bölgesi olarak bilinen Saburhane Bölgesinde ticari alanlar Saburhane Meydanı çevresinde toplanmıştır.

Saburhane Meydanı etrafında 5 adet kıraathane, 2 adet ekmek fırını, 1 adet market, 1 adet büfe, 1 adet şaraphane (sanat merkezi), 1 adet bakkal, 1 adet berber, 1 adet pideci, 1 adet camii ve 1 adet cafe-bar olmak üzere toplam 15 adet işyeri bulunmaktadır.

Saburhane Meydanına çıkan 7 sokak ve 1 dere mevcuttur. Ancak çalışma bölgesi olan Saburhane Meydanı ve Perşembe Pazarı ile birleşen kısmı değerlendirildiğinde toplam 1 adet cadde, 1 dere, 2 çıkmaz sokak ve 14 adet sokak bulunmaktadır.

Çalışma Bölgesinin doğu, batı ve kuzey cephelerinde meydanın dışına doğru eğim artmaktadır. Ancak kuzey yönde perşembe Pazar yerine doğru eğim azalmaktadır. Bu nedenle çalışma bölgesinde arazimin mevcut doğal yapısına uygun bir kentleşme ve yapılaşma olmuştur. Bkz .şekil 8

Şekil 8

KENTSEL SİT ALANI VE KENTSEL TASARIM
AÇISINDAN İNCELENMESİ

3.1.1 Binaların Dolu Ve Boş Oranlarının İncelenmesi

Çalışma bölgesi olan bu alanda, yapı alanları dolu alanlar kahverengi ve meydan, sokak, bahçe, dere, kaldırım gibi yerlerin alanı boş alanlar beyaz renkle gösterilmiştir. Mevcut parseller ev ve bahçesinden oluşmaktadır. Büyük oranda konut amaçlı tek ve iki katlı yığma yapılardan oluşmaktadır. Ancak Saburhane Meydanı etrafında ticari ve ibadet amaçlı yapılar bulunmaktadır. Meydanın etrafında 5 adet kıraathane, 2 ekmeek fırını, 1 market, 1 büfe, 1 şaraphane, 1 bakkal, 1 berber, 1 pideci, 1 camii ve 1 cafe-bar bulunmaktadır. Şaraphane olan yapı kültür ve sanat evi olarak kullanılmaktadır. Ayrıca Saburhane Sokağında 43 nolu evin bahçesinde bulunan tarihi Rum Hamamı mevcut olup, kullanıma kapalıdır. İbadet ve ticari amaçlı yapıların dış duvarları parsellerin meydan sınırına dayanmaktadır. Toplam çalışma alanında dolu ve boş oranları incelendiğinde parsel alanlarının % 40 civarına yapı yapılarak kapalı alan olarak kullanılmaktadır. Parsellerin geriye kalan % 40 oranı da bahçe amacıyla boş olup açık alan olarak kullanılmaktadır. Yol ve sokaklarda boş alan olarak değerlendirildiğinde toplam alanın % 20 oranında cadde, sokak ve çıkmaz sokaklardan oluşmaktadır. Park ve rekreasyon alanları düzenlenmemiştir. Saburhane Meydanına bağlı 7 sokak ve 1 cadde ve 1 dere bulunmaktadır. Perşembe Pazar Yerinden Meydana giriş ve Saburhane Sokağı değerlendirdiğinde toplam 1 cadde, 14 sokak, 1 Mimar Sinan heykeli, 1 dere ve 2 çıkmaz sokak bulunmaktadır. Boş olan cadde, sokak ve çıkmaz sokaklar hem taşıt, hem de yaya trafiğine açıktır. Belirli yerler otopark amacıyla kullanılmaktadır. Ancak Saburhane Meydanından geçen Kara Muğla Deresi'nin üstü kapatılmak suretiyle yol olarak kullanılmaktadır.

Arazinin doğal yapısına uygun olarak parsellerde mülkiyet sınırları içerisinde eğimi az olan kısımlarda yapılaşma ve eğimi daha fazla olan alanlarda bahçe ve avlu düzenlemesi yapılmıştır. Meydan, meydancık, sokak, çıkmaz sokaklar ve Bahçe boşlukları arazi eğimine uygun olarak yukarıdan aşağıya doğru planlanmıştır. Yapı ve parsel sınırları cadde ve sokak sınırlarına dayanmaktadır. Bkz. Şekil 9

Şekil 9

BİNALARIN DOLU VE BOŞ ORANLARININ İNCELENMESİ

3.1.2 Kentsel Sit Alanın Merkez ve Saburhane Planlama İlişkisi

Kentsel Sit Alanını Olan Saburhane Meydanı, çevresinde bulunan Karamuğla Deresi, Saburhane Sokak, Bahçe Sokak, Celali Sokak, Yakam Sokak, Kayabaşı Sokaklarına direk kesişmektedir. Bu ana cadde ve sokakların da bağlı olduğu ve Karamuğla Caddesine bağlı sokaklara tali olarak bağlıdır. Toplam 1 cadde, 14 sokak ve 2 çıkmaz sokağa cepheli yoğun konut ve düşük yoğunlukta olan ticari birimlerde olan insan ve araç hareketine maruz kalmaktadır. Bu hareketliliğin yaşandığı ve bağlantısının olduğu bir alandır. Ayrıca kentin diğer yönlerinden geriden gelen sokak ve cadde bağlantıları trafik ve yaya harekâtını artırmaktadır. Tarihi kent alanında stratejik bir konuma sahiptir.

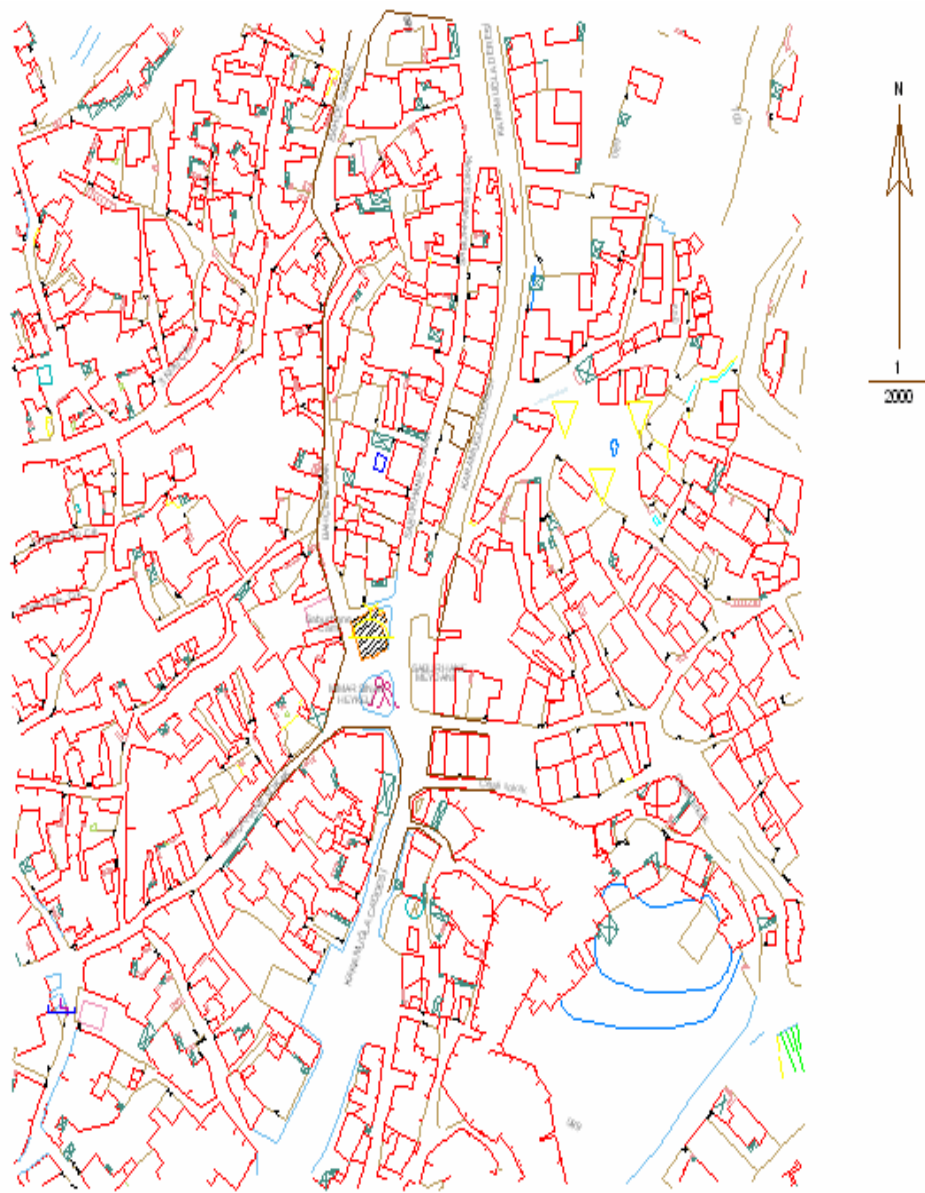
Saburhane Meydanının kuzey sınırında olan tarihi Saburhane Camisi Osmanlı Padişahları zamanında yapılmıştır. Bölgede yaşayan Müslüman nüfusa hizmet etme amacıyla inşa edilmiştir. Saburhane Meydanının Saburhane Sokağı ile birleştiği noktadadır. Halen Saburhane ve çevresinde olan yerleşim birimlerine hizmet etmektedir. Camii ve abdest alan yerler arasında arka tarafında Saburhane Sokağı ile Bahçe Sokağını bileştiren ara sokak mevcuttur.

Saburhane Hamamı olarak bilinen tarihi Hamam yaklaşık 200 yıllıktır. Saburhane Sokağında sol tarafta 48 nolu evin bahçesinin içerisinde kalmaktadır. Meydana çok yakın bir konumda ve kuzey tarafında kalmaktadır. Yaklaşık olarak 24 yıldır hamam olarak faaliyet etmemektedir. İçerisinde inceleme yapıldığında halen bakımlı ve temiz tutulmuştur. Camii ve hamam geleneksel kubbe tavanlı ve kemer kapı, pencereli mimari özellikler taşımaktadır.

Saburhane Meydanı, Camisi ve Hamamı daha çok kentin tarihi dokusunun yoğun olduğu alanlara yönlendirilmiştir. Bu ilişkisi itibarıyla çalışma bölgesinde bu birimler arasında sokaklardan oluşan organik bir bağ vardır.

Tarihi Kent dokusunda, Meydanı, camisi ve Hamamı ile çalışma alanında kent kültürünün yaşatılması ve tarihi yaşam dokusunun canlandırılması gerekmektedir.

Bkz Şekil 10-11

Şekil 10

ÇALIŞMA ALANI OLAN SABURHANE BÖLGESİ
HALİHAZIRI

3.1.3 Ulaşım Sistemi

Asar Dağı eteklerinden düz araziye doğru eğimli olarak yayılan eski kent dokusuna sahip olan Rum Yerleşim Alanı olarak bilinen çalışma alanında kamusal alanlardan olan taşıt ve yaya yolları arazi yapısına uygun olarak şekillenmiştir. Arazi eğimi ve kaya olması gibi özelliklerine bağlı olarak meydan, cadde ve sokaklarda daralmalar ve genişlemeler olmuştur. Mübadele yıllarına kadar fazla taşıt bulunmadığı için yollar daha çok yaya ve taşımacılıkta kullanılan hayvanlar tarafından kullanılmaktaydı.

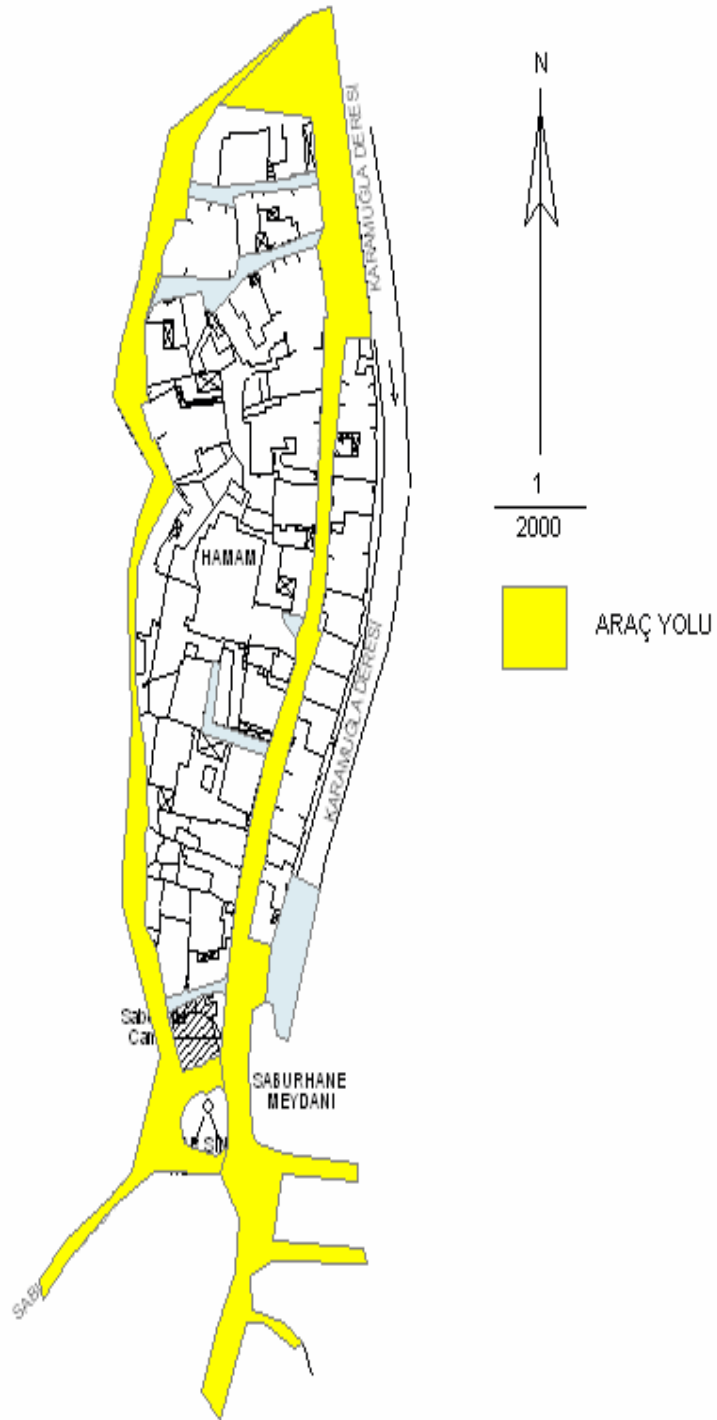
Kamusal alanlar olan taşıt yolları sarı ve yaya yolları turuncu rengi ile gösterilmiştir. Ancak çalışma bölgesi olan Saburhane Meydanı ve Saburhane Sokağında mevcut olan taşıt ve yaya yolları arazi yapısına uyularak yerleşim yapıldığından alan darlığından dolayı müşterek olarak kullanılmaktadır. Çalışma alanında toplam 1 cadde, 14 sokak ve 2 çıkmaz sokak bulunmaktadır. Perşembe Pazar Yerinde Saburhane Meydanına doğru sırasıyla Kara Muğla Caddesi, Kara Muğla Çıkmazı, Piriççiler Sokak, Kışla Sokak, Mantarlar Sokak, Çayır Sokak, Celali Sokak, Yaka Sokak, Kayabaşı Sokak, Saburhane Sokağın alt kısmı, Kara Muğla Deresi Sokağı, Saburhane Sokak, Bahçe Sokak Kara Pınar Sokak, Saburhane Sokağı Bahçe Sokağa bağlayan 2 ara sokak ve 1 çıkmaz sokaktan oluşmaktadır.

Mevcut olan cadde, sokaklar ve çıkmaz sokaklar taşıt ve yaya olarak müşterek olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda otopark yeri olmadığından otopark amacıyla da kullanılmaktadır. Yaz aylarında genelde kahvehane önleri erkekler tarafından ve evlerin ön kısımları da bayanlar tarafından oturma yeri olarak kullanılmaktadır.

Aydın ve Çine tarafından gelen kervan yolu Saburhane Meydanına kadar gelip üst tarafından devam ederek Kale, Tavas ve Denizli yönüne devam etmekteydi. Bölgede Tarihi Kervan yolunun canlandırılarak Saburhane Meydanı ile birleştiğinde mola noktası olarak değerlendirerek devam edilmesi uygun olacaktır. Tekrar yaşatılacak Kervan Yolunda tarihi özellikleri korunarak kentin tanıtımı yapılması ve ticari faaliyetine katkı sunulması düşünülmüştür. Kervan yolunun özellikleriyle beraber canlandırılması halinde kent kimliğine sahip çıkacak, yaşayanlar mutlu olacak, gelen insanlar kenti ve içinde yaşayanları tanıyacaktır.

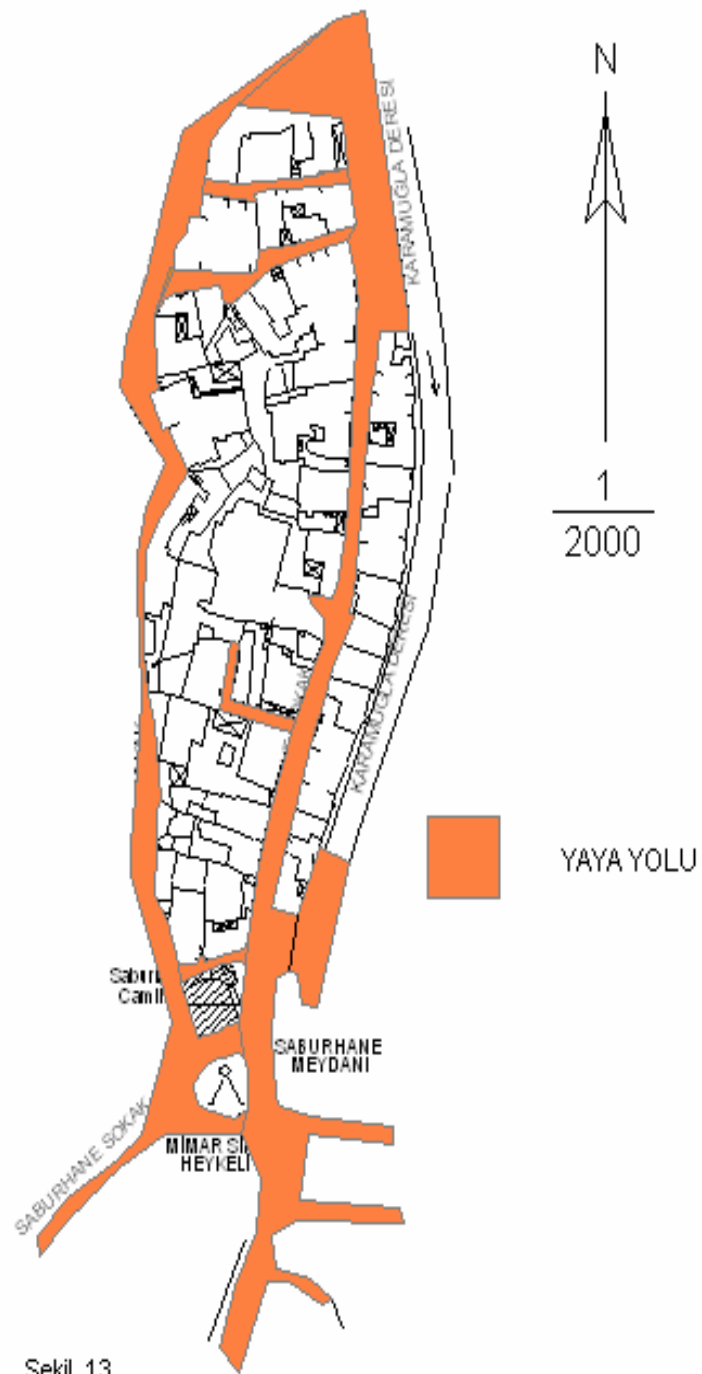
Bkz Şekil 12-13

Şekil 12

KAMUSAL ALANLAR ARAÇ YOLLARI

Şekil 13

KAMUSAL ALANLAR YAYA YOLLARI

3.1.4 Donatı Alanları

Çalışma bölgesinde ticaret alanı, okul ve dini yapılar incelendiğinde, Saburhane Meydanı ve yakın çevresi tamamen küçük çapta ticari faaliyetlerin yapıldığı mekânlarla çevrilidir. Saburhane Meydana ana geçişi sağlayan Karamuğla Caddesinin sağında ve solunda olmak üzere 5 adet kiraathane, 2 ekmek fırını, 1 market, 1 büfe, 1 şaraphane, 1 bakkal, 1 berber, 1 pideci, 1 camii ve 1 cafe-bardan oluşan toplam 15 adet ticari yapı bulunmaktadır.

Ticari yapılar, Saburhane Meydana ana geçişi sağlayan Karamuğla Caddesinin sağında Karamuğla çıkmazında kahvehane olarak başlayıp U harfi şeklinde meydanın çevresinden dönerek sol tarafta Mantarlar sokağına varmadan bitmektedir.

Çalışma alanında bulunan Saburhane Cami meydanın kuzey tarafında Saburhane Sokağı başında 23 dış kapı numaralı olan yapıdır. Yaklaşık 150-200 yıllık olan bu yapı tek minareli ve abdest alma yeri ile cami arasında ara sokak bulunmaktadır.

Çalışma alanında okul bulunmamaktadır. Ancak kuzey tarafında ve çalışma alanına yaklaşık 500 m uzaklıkta ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bölgede yaşayan çocuklar daha çok bu okulun yakın olması nedeni ile bu okulda eğitimlerini devam ettirmektedir.

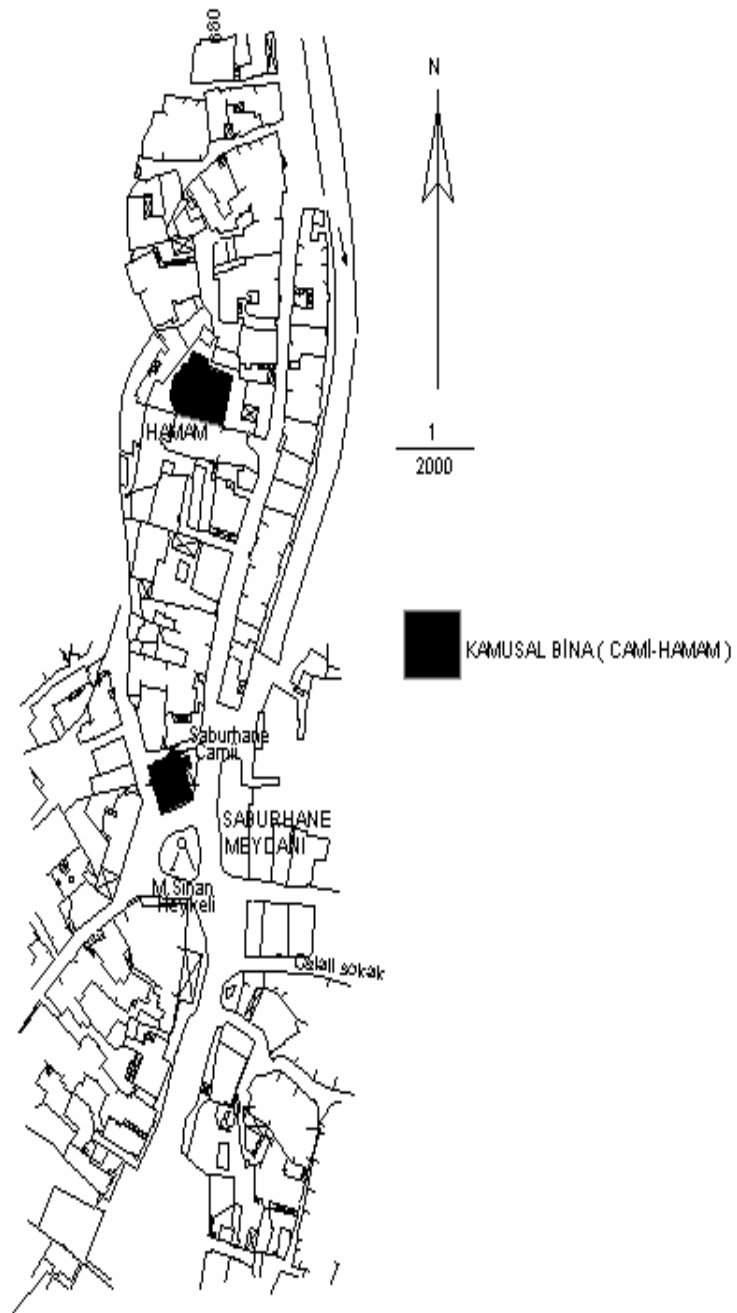
Çalışma alanı ve yakın çevresi olarak bilinen Saburhane'de, yapılar tek ve iki katlı yığma yapılardan oluştuğundan ve korunan bir bölge olduğundan yoğun bir nüfus yaşamamaktadır. Ayrıca yoğun bir göç ve nüfus akışı bulunmayıp tam tersine bu bölgeden Muğla'nın ova tarafına ve kötekli bölgesine nüfus göçü bulunmaktadır.

Bölgede yaşayanların ekonomik durumu kent gelir ortalamasının altında olup, belirli bir yaş ortalamasının üzerinde olan insanların yaşadığı bir bölge haline gelmiştir.

Bölgenin geleneksel kent kimliğine uygun olmayan görüntü ve yapıların temizlenmesi, restore edilerek kent kimliğine yakışır ve yaşanılır bir bölge haline getirilmesi gerekmektedir. Bu süreçte ekonomik desteğe ihtiyacı olan bölge insanının yüksek maliyetli restorasyon işleri yönünden desteklenmesi ve bu yapıların kentsel kimliğinin korunarak kent tasarımı yapılarak bir bütün halinde değerlendirilmesi ve kazanılması kaçınılmazdır.

Meydan ve çevresinin tarihi kent kimliğine özgü tasarlanarak ticari çekim merkezi haline dönüştürülmesi şarttır. Caminin restorasyon işlerinin tamamlanması ve bölgenin tarihi canlanması için bürokratik işlerin en aza indirilmesi gereklidir.

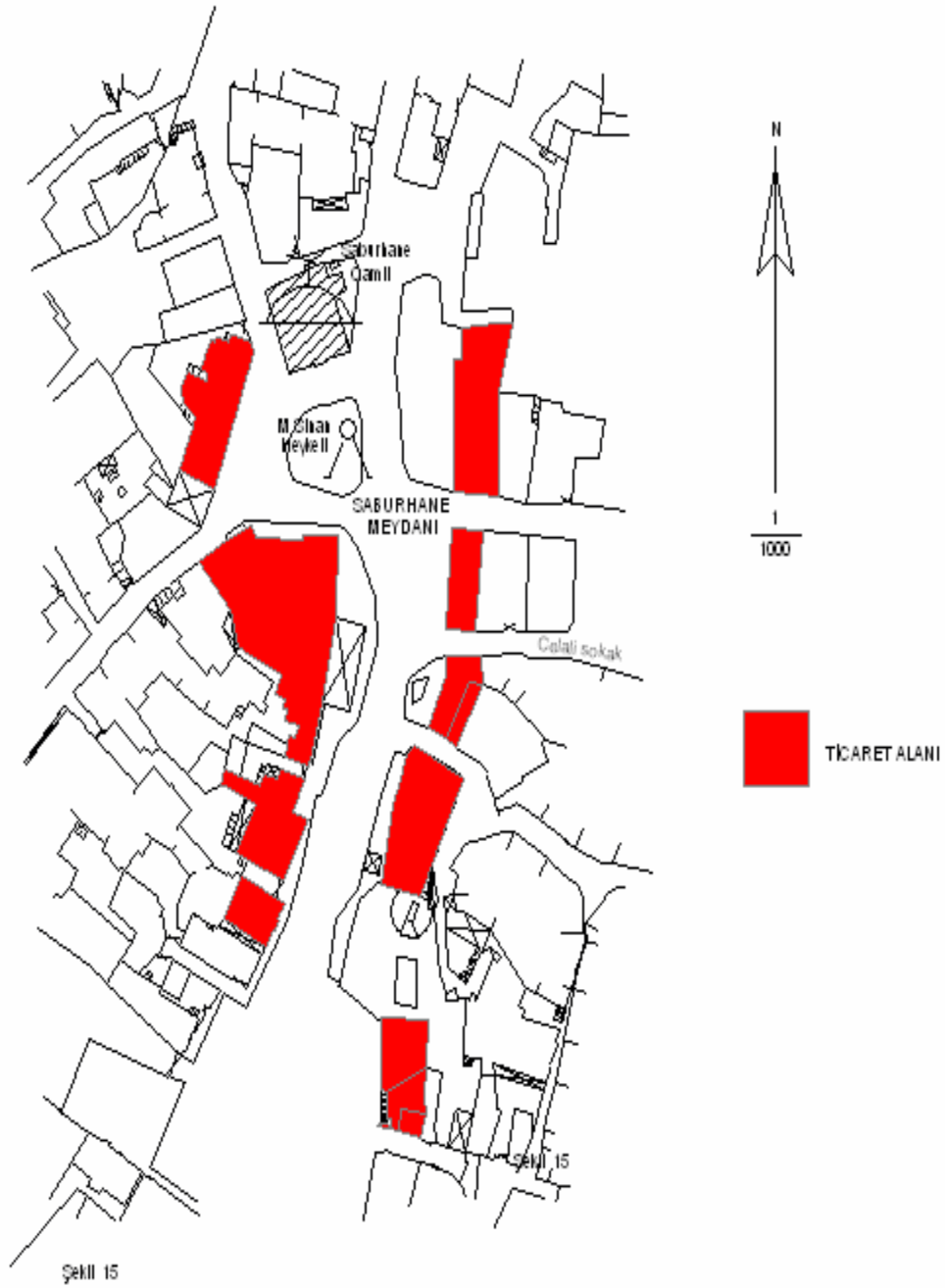
Şaraphane ve Saburhane Sokağında 43 nolu evin bahçesinde bulunan tarihi Rum Hamam binasının aslına özgü restorasyon çalışmalarının tamamlanarak faaliyete geçirilmesi gerekmektedir. Bölgede yaşayan insanların yapılarını aslına uygun restore etmesinde şikayet konusu olan bürokratik işlemlerin daha kısa sürede sonuç alınacak hale getirilmesi insanların bölgeye ve tarihi yapılarına olan sevgisini artıracaktır. Bkz Şekil 14-15

Şekil 14

SABURHANE KAMUSAL BİNALAR

ŞEHİR 15

SABURHANE TİCARET ALANLARI

3.2 Kentsel Sit Alanı ve Saburhane Sokağı

Fotoğraf 51 Saburhane Sokağı Tabelası

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Çalışma Bölgesinde geleneksel kent dokusu özellikleri en çok korunan sokak olması nedeniyle seçilen Saburhane Sokağında kamusal alanlar olan taşıt ve yaya yolları ortak kullanılmaktadır. Asar dağının eteklerinden aşağı doğru düz yapıya inilerek sokak oluştuğundan yollar dardır. Genişliği 3.00 m ile 5.00 m arasında değişen bu sokakta kaldırım bulunmamaktadır. Bu nedenle araç ve yayalar kamusal alan olan yolları müşterek kullanmaktadır. Arazinin doğal topografik yapısına uyularak, Asar Dağının eteklerinde güney yönünde bulunan bu sokak, düz bir arazi yapısına sahip olan Saburhane Meydanı doğru yönlendirilmiştir. Yer yer % 50'lere varan eğim yapısına sahip olan çevre sokaklarla Saburhane Meydanında birleşmektedir. Sokak kenarında bulunan evlerin girişinde bulunan boş avlu boşlukların dışında boş alan olmadığından araçları aynı zamanda yol çevresinde bulunan boşlukları oto park etme yeri olarak kullanmaktadır.

Saburhane Sokağın sol tarafında bulunan ve Bahçe Sokakala birleştiren 3 ara sokak ve 1 çıkmaz sokak daha çok yaya ulaşımı için kullanılmaktadır.

Dar ve çok eğimli olduklarından araç trafiğine açık olmasına rağmen araçlar tarafından pek kullanılmamaktadır. Saburhane Sokağın zemini beton parke kaplıdır. Ara sokaklardan bir tanesinin zemini taş kaplıdır. Yolun sağ tarafında kalan 46 nolu ve sol tarafında kalan 61 nolu evlerden sonra sokakta genişleme ve bir meydanla birleşerek sol tarafında kalan son ev olan 87 nolu evden sonra Bahçe Sokağı ile Değirmen Sokak ile birleşerek sonlanmaktadır. Sokağın sol tarafında 1 camii, 1 hamam ve 41 ev vardır. Sağ tarafında 10 ev bulunmaktadır. Toplam 53 yapı avlusuna cephelidir. Parseller aynı zamanda ev ve bahçesi şeklinde planladıkları için yapı sayısı kadar bahçe bulunmaktadır. Ancak geleneksel kent dokusu özelliklerini büyük ölçüde yitiren ve inceleme dışında kalan Saburhane Sokağının alt kısmında sol tarafta 11 ev ve sağ tarafta 13 ev olmak üzere toplam 24 adet yapı ve bu yapı sayısı kadar bahçe bulunmaktadır.

Yarı kamusal alanlar olan Kaldırımlar ve evlerin önüne yeterince yer ayrılamamıştır. Saburhane Sokağının sol tarafında kalan ve hamamın bahçesinde yer aldığı 43 nolu evin önünde boş alan bulunmaktadır. Sokağın daha ileri kısmında yolun sağ tarafında bulunan evlerin sonunda kalan 46 nolu evden sonra geniş bir boşluk bulunmaktadır.

Yarı özel alan olan avlular inceleme alanında Saburhane sokakta toplam 53 adettir. Daha çok sokağa cepheli olan ve tam sokak sınırında başlayan bu bahçe kapılarında avlulara girilmektedir. Zaman içerisinde yapılan müdahaleler ve tadilatlar sonucunda, farklı özellikler göstermekle beraber genel olarak direk bahçe kapısı avlu ile bağlantıyı sağlamaktadır. Sadece birkaç evde boşluk, bahçe kapısı, avlu ve ev şeklinde planlama mevcuttur. Ancak çoğunlukla sokak sınırına dayanan bahçe kapısı, avlu ve ev plan yapısı mevcuttur.

Evlerde tek ve iki katlı ve dış duvarlar doğal taş döşenerek yapılan yığma yapılardır. Süre içerisinde evlerin yapımında, yöre ocaklarında çıkan taş ve ahşap yapı malzemesi kullanılmıştır. Çatıları oluklu kiremit örtülü ve Muğla'nın simgesi haline gelen Muğla Bacası vardır.

Arazinin doğal yapısına uygun olarak parsellerde mülkiyet sınırları içerisinde eğimi az olan kısımlarda yapılaşma ve eğimi daha fazla olan alanlarda bahçe ve avlu düzenlemesi yapılmıştır. Yapı ve parsel sınırları cadde ve sokak sınırlarına dayanmaktadır. Bkz Şekil 16-17-18

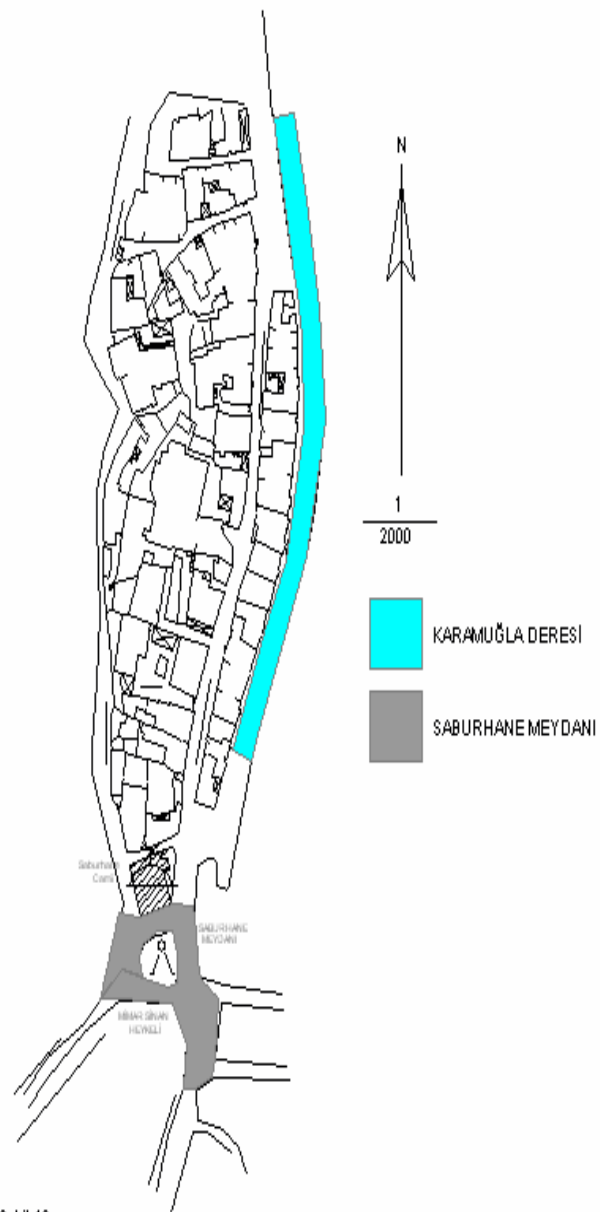

Şekil 16

SABURHANE BÖLGESİ TESCİLLİ BİNALAR

Şekil 18

SABURHANE MEYDANI, SOKAĞI VE DERE İLİŞKİSİ

Fotoğraf 52

Saburhane Sokağının Güney yönünden Girişi

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 53

Saburhane Sokağının Kuzey yönünden Girişi

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 54 Saburhane Sokağında 44 Nolu Evin Durumu
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 55 Saburhane Sokağının Bahçe Sokakla Birleştiği Yer
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 56

Saburhane Sokağının Arka Cephesi

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 57

Saburhane Sokağının Tepeden Görünüğu

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 58 Saburhane Sokağının Çıkması

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 59 Saburhane Sokağının Ortasından Görütü

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 60 Saburhane Sokağının Geleneksel Doku Özelliğini Yitiren Kısmı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 61 Saburhane Sokağında Bulunan Ara Sokak
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 62 Saburhane Sokağının Üstten Görünüşü
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 63 Topoğrafik Yapıya Uygun Bir Ara Sokak
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 64

Saburhane Sokağının Dokusu

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 65

Saburhane Sokağının Geleneksel Dokusu

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 66

Saburhane Sokağında Bulunan Ara Sokak

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 67

Saburhane Sokağından Asar Dağı Görünümü

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

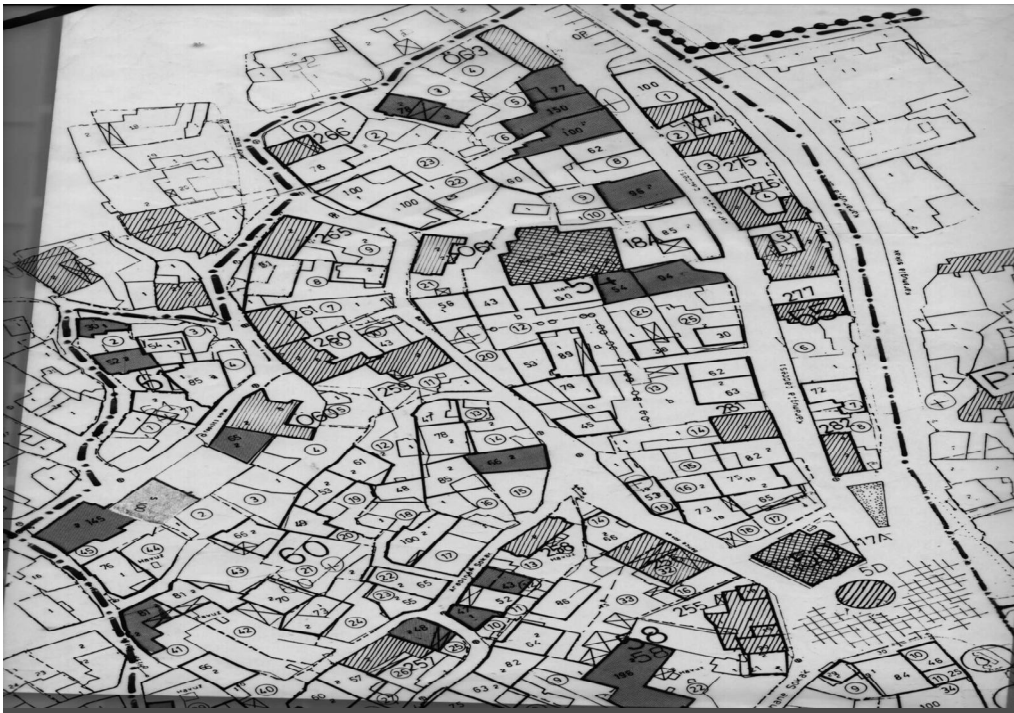
Fotoğraf 68 Saburhane Sokağında Olan Ara Sokağın Görünümü
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 69 Kayalarla Bütünleşen Yapı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 70 Saburhane Sokagında Bir Evin Ön Cephesi
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Şekil 19 Saburhane Meydanı Ve Saburhane Sokağında Korunan Yapılar
Kaynak: Muğla Belediye Arşivi

Fotoğraf 71

Asar Dağ Etekleriyle Bütünleşen Kent Dokusu

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

3.3 Kentsel Sit Alanı ve Mobilyalar

Fotograf 72

Bir Bina Cephesi

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 73 Mimar Ertuğrul Aladağ'ın Evinin Cephesi
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 74 Saburhane Sokağında Bulunan Bahçe Duvarı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 75

Sekibaşı Caddesinde Bulunan Bahçe Duvarı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 76

Bahçe Giriş Kapısı Detayı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 77 Konak Altı Kültür Merkezi Bahçesinin Görünüşü ve Bahçede Dinlenen Diyar Can İsimli Çocuk
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 78 Avluda Yapılan Ss ve Sulama Amaçlı Bir Havuz
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 79 Muğla'ya ilk içme suyunu getiren Şemsi Ana Türbesi ve Çeşmesi
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 80 Saburhane Meydanında Mimar Sinan Anıtı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 81 Saburhane Meydanında Olan Anıt
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 82 Saburhane Camisinin Minaresi ve Tarihi Çınar Ağacı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 83 Muğla Valiliğ Bahçesinde Erguvan Ağacı
Foto: F.Dural 2009

Fotoğraf 84 Saburhane Meydanında Bulunan Tarihi Çınar Ağacı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 85

Saçak

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 86

Cumba

Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

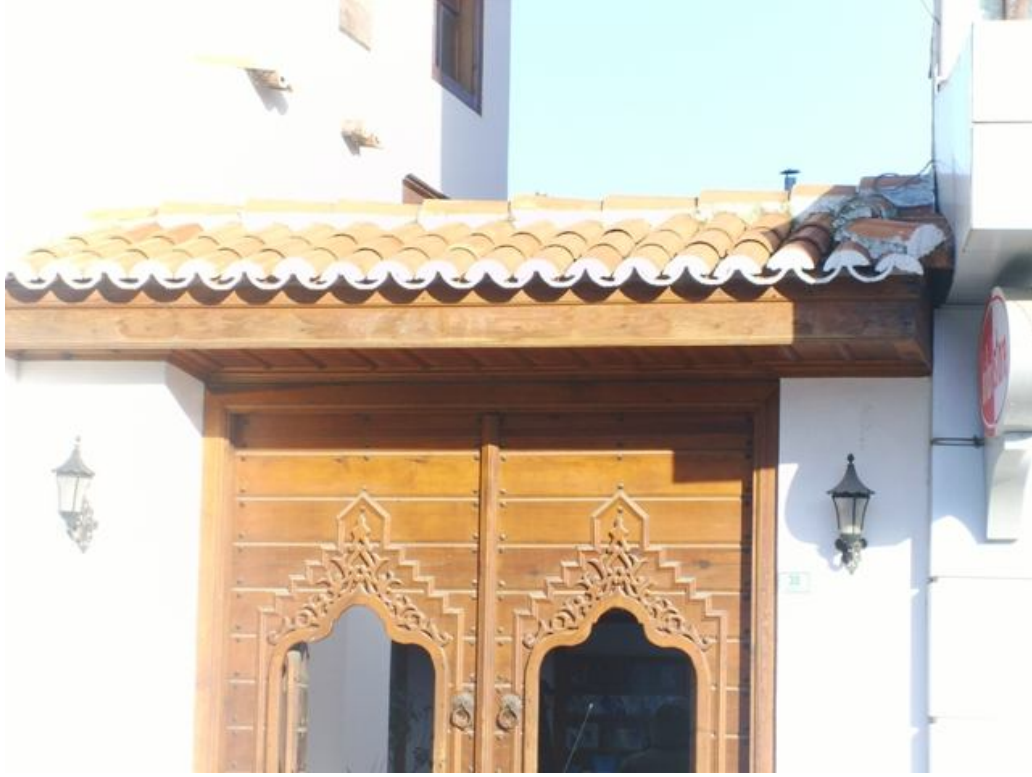

Fotoğraf 87 Konakaltı Kültür Merkezi
Foto: F. zeyiroğlu 2009

Fotoğraf 88 Evin İ Merdiveni
Foto: F. zeyiroğlu 2009

Fotoğraf 89

Bahçe Giriş Kapısı ve Saçağı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 90

Kuzulu Kapının Görünüşü
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 91 Kuzulu Kapının Bahçeden Görünüşü
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 92 Kuzulu Kapı Detayı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 93 Kapı Tokmağı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 94 Dere Kenarından Getirilen Taşlarından Yapılan Yol Kaplaması
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 95 Doğal Taşlardan Yapılan Yol Kaplaması
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 96 Muğla KTVKBB M¼d¼rl¼đ¼'n¼n Binasının Dış Cephe Rengi
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 97

Ulu Cami Binasının Dış Cephe Rengi
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 98

Bina Dış Cephe Rengi
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 99

Kırık Camlarla Korunan Badanalı Bahçe Duvarı
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 100

Binaya Giriş Merdiveni
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 101 Muğla Bacası ve Çatı Dokusu
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

Fotoğraf 102 Muğla Bacası ve Çatı Dokusu
Foto: F. Üzeyiroğlu 2009

4.BÖLÜM:

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Hızla gelişen süreçte yok olan geleneksel dokunun gelişen modern kentlerde uygulanması için, Muğla özelinde koruyup kentsel tasarım açısından değerlendirilerek uygulanması için tespit edilen temel ilkeler:

Geleneksel kent dokusunun kentsel tasarım ilkeleri doğrultusunda Muğla'da uygulanarak yaşatılması için, belirlenen temel ilkeler maddeler halinde aşağıda yazılmıştır:

4.1. Kentin yağmur ve rüzgâr gibi iklim yapısına uyan ve Muğla'ya özgü ' Muğla Bacasının' Saburhane Bölgesinde yaşatılması gerekmektedir. Muğla ile bütünleşen ve tanınmasını sağlayan bu baca yapısı kent kimliğinin oluşmasında bir faktördür.

4.2. Rumlar zamanında kentin üç farklı bölgesine kuzu ciğeri asılarak, en geç bozulma yeri olduğundan dolayı yerleşim yeri olarak seçilen, Saburhane Bölgesi geleneksel kent merkezi olarak düzenlenmelidir.

4.3. Muğla'da mevcut olan barışçıl ve hoşgörü ortamı Saburhane Bölgesinde yapılacak turizm, kültür ve inanç yapıları ile yaşatılmalıdır.

4.4. Geleneksel kent dokusu ile bütünleşen, kat adedi, parselde yapı ve bahçe oranı gibi, yapı yoğunluğunun dengesi bozulmamalıdır.

4.4. Sit alanı içinde daha önce geçerli olan imar planının yapılanma koşullarına göre yapılaşmış yapıların yıkılarak yeniden yapılanmaları durumunda, yeni Koruma Amaçlı İmar Planı kararları ve uygulama koşullarına uygun olarak yapılanmaları sağlanmalıdır.

4.5. Muğla Kentsel Sit Alanı içinde plan kararları doğrultusunda plan notlarına uyularak yapılacak her yapı, fen ve sağlık koşullarına ve ilgili tüzük ve yönetmelik hükümlerine uymak zorundadır. Ayrıca tüm yapılarda yürürlükte olan en son "Deprem ve Afetlerle İlgili Yönetmelik" hükümlerine uyulacaktır.

4.6. Muğla Kentsel Sit Alanı'na ilişkin olan bu plan notları ile Koruma Amaçlı İmar Planı'nda söz konusu olabilecek her türlü değişiklik için, müellif görüşü ve Belediye Meclis Kararı alındıktan sonra, Muğla Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'nun onayının alınması gereklidir.

4.7. Muğla Kentsel Sit Alanı içinde "Korunması Gerekli Kültür Varlığı" olarak tescil edilmiş olan taşınmazlara ilişkin her türlü basit ve esaslı onarım, değişiklik, ilave yapı, yeni yapılanma, yenilenme v.b. uygulamalar için Muğla Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'nun onayının alınması zorunludur. Söz konusu taşınmazlardaki yapılanma istemlerine ilişkin uygulama projelerinin, yapılanma koşullarına uygun olması gerekmektedir.

4.8. Muğla Kentsel Sit Alanı içinde "Korunması Gerekli Kültür Varlığı" olarak tescil edilmiş olan yapıların bitişiğinde bulunan ve aralarından yol geçse dahi tescilli parsellere cephe veren parsellerdeki her türlü basit ve esaslı onarım, değişiklik, ilave yapı, yeni yapılanma v.b. uygulamalar için parselde öngörülen yeni oluşuma ait 1/200 ölçekli vaziyet planı ve tescilli yapılarla ortak siluet çizimleri ile 1/100 ölçeğinde veya daha detaylı cepheler Muğla Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'na uygun görüldükten sonra bu plan ve çizimlerle uyumlu uygulama projeleri Belediyesince incelenip onaylanacaktır. Söz konusu taşınmazlardaki yapılanma istemlerine ilişkin uygulama projelerinin, yapılanma koşullarına uygun olması gerekmektedir.

4.9. Muğla Kentsel Sit Alanı içinde tescilli ve tescili bitişiği yapıların dışındaki tüm taşınmazlarda, boş ve boşalacak parsellerde her türlü inşaat faaliyetleri, yıkım, basit ve esaslı onarım, kullanım değişikliği, ilave inşaat, yeni yapılanma gibi konular, bu plan notlarının "Yapılanma Koşulları"na uyulması koşullarıyla, ilgili belediyesinin yetki ve denetimindedir.

4.10. Muğla Kentsel Sit Alanı içinde tescilli taşınmaz kültür varlığı yapılarının bulunduğu parseller dışında, plan notları doğrultusunda mülkiyet sorunlarını çözmeye Muğla Belediyesi yetkilidir.

4.11. Plan notlarında yer almayan konularda, yürürlükteki 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri geçerlidir.

4.12. Muğla Kentsel Sit Alanı içinde gerek kamuya ait yerlerde gerekse de özel mülkiyete konu olan parsellerde yer alan tek ya da toplu ağaçlar korunacaktır.

4.13. Muğla Kentsel Sit Alanı içinde olup, 1/1000 ölçekli İmar Planı'nda "Projelendirilip, düzenlenecek sokaklar" olarak gösterilen sokaklar, her iki tarafında yer alan yapılarla olan bütünlükleri de göz önüne alınarak, eğimleri, kaplama biçimleri ve malzemeleriyle birlikte korunacaktır.

4.14. Sit alanı içinde olup, tarihi dokunun ayrılmaz bir parçası niteliğindeki sokak mobilyası, sebil veya çeşmeler, havuzlar, şadırvanlar, direkli veya duvara asılı sokak fenerleri, oturma elemanları, dökme demir veya taş korkuluklar, damgalı veya yazıtlı toprakaltı tesisat kapakları, sokaklarda yolun her iki tarafına bağlanan demir veya ahşap gölgelikler, v.b. mobilya korunacaktır.

4.15. Sit alanı içinde mevcut dolu ve boş parsellerde yer alan bütün sağlam durumdaki taş bahçe ve set duvarları korunacaktır. Onarılması ya da yıkılması durumunda aslına uygun olarak onarılacaktır.

4.16. Sit alanı içinde mevcut dolu ve boş parsellerdeki orijinal ve eski ahşap ve demir kapılar korunacak, eğer bozulmuş ise aslına uygun olarak onarılacaktır.

4.17. Tescilli ve tescilli bitişiği parseller dışındaki tüm binaların konumları ve cephe özelliklerinin saptanmasında, plan notları ile tutarlı olacak biçimde yöresel kimliğin korunması ve sürdürülmesi sağlanacaktır.

YAPILANMA KOŞULLARI:

Saburhane Meydanı ve Saburhane Sokağı etrafında bulunan işlevsiz ve yıkılma aşamasında olan yapılar aslına uygun olarak restore edilerek yeni fonksiyon kazandırılarak amacına uygun hizmete açılmalıdır.

Özellikle Saburhane Meydanı çevresine yöresel ürünlerin satıldığı, insanı sıkmayan turizm, kültürel ve eğlence mekânları oluşturulmalıdır. Yokolma aşamasında olan kalaycılık, terzilik gibi zanaatları, Saburhane Sokağında bulunan tarihi hamam restore edilerek çalıştırılmalıdır. Bu sokakta bulunan evler kültür ve turizm amacıyla ev pansiyonculuğuna açılmalıdır. Yöreye özgü üzümlerden elde edilen şarap üretim ve satış noktaları oluşturulmalıdır.

4.18. Her parsel yapı ve bahçesi olarak ayrılacaktır.

4.19. Her parselde tek yapı ve en fazla iki kat olacaktır.

4.20. TAKS % 50 'yi geçmeyecektir.

4.21. Her yapı sanat eseri olarak kabul edilerek, Muğla Geleneksel Sivil Mimari özelliklere sahip olmalıdır.

4.22 Tescilli kitlelerin kitle büyüklükleri yapı rölevesi üzerinden hesaplanır. Diğer parsellerde plan üzerinde belirlenen kitle büyüklükleri ve bu kitlelerin konum yerlerine ilişkin değişiklik yapılmamalıdır.

4.23 Plan üzerindeki dikdörtgen ya da kare formda gösterilen kitlelerin formlarında geleneksel mimari özelliklere oturan bazı ufak müdahalelerde bulunulabilir.

4.24 Ayrıca ada ortasında yer alan yani sokağa cephe vermeyen parsellerin arka cephelerinde ışık almak amacıyla 3 m.yi aşmayan arka bahçe yapılmasına olanak tanınabilir.

4.25 Kentsel Sit Alanı sadece yaşlı ve dar gelirli insanların yer olmaktan çıkarılarak herkesin yaşayabileceği çekim merkezi haline gelmesi için kolaylıklar sağlanacaktır.

4.26 Tarihi hamam, cami ve okul gibi kamusal yapıların çevresi kent kimliğini yansıtmayan yapılardan temizlenerek bütünde görüntü ve çevre birliği sağlanmalıdır.

4.27 Plan üzerinde gösterilmiş olan kat adedinden eksik katlı olarak yapı yapılmak istenen parsellerde, plan üzerinde gösterilmiş kat adedine uygun olarak hazırlanacak projelerin onaylanması ve yapının inşa edilen kısmının mutlaka çatı ile örtülmesi zorunludur.

4.28 Görünüşleri ve cephe özellikleri ile korunarak yenilenecek olan yapıların yıkılıp yeniden yapılması halinde, öneri kitle için inşaat ruhsatı alınmadan önce, parsel alanının ölçümü yapılacak ve yerinde yapılan ölçümler sonucunda elde edilen parsel büyüklüğüne, öneri TAKS değerine ve planla getirilmiş olan bina konum ve büyüklüğüne göre inşaat alanı belirlenecektir. Mevcut bir yapının aynı kitle büyüklüğü ile yeniden yapılmasının önerildiği durumlarda, planda önerilen kitle büyüklüğü ile yerinde yapılan ölçümler arasında farklılık var ise, yerinde yapılan ölçümler esas alınır.

ULAŞIM SİSTEMİ :

4.29 Çalışma Bölgesi olan Saburhane Meydanı ve Saburhane Sokağının araç trafiğine kapatılması gerekmektedir. Zorunlu durumlarda araç itfaiye ve ambulans gibi araçların geçişi sağlanmalıdır. Tamamen turizm, kültürel faaliyetler ve geleneksel zanaatların icra edildiği barışçıl ve huzurlu ortam sağlanarak bölgesel cazibe merkezi haline getirilmelidir.

4.30 Meydan ve çevre yollarda mevcut olan sathi kaplama ve yıpranmış beton parke sökülerek, dere kenarlarında olan doğal taşlarla arnavut kaldırımı diye tabir edilen yöresel zemin kaplaması yapılmalıdır.

4.31 Saburhane Meydanı ve mevcut haliyle genişliği 5-7 m arasında değişen Saburhane Sokağının etrafında eklenti halinde olan bahçe duvarları yıkılarak çirkin görüntülerin ortadan kaldırılmasıyla rahat sirkülasyon ortamı sağlanmalıdır.

Daha sonra kullanılabilir yapı ve bahçe duvarları aslına uygun tadilat yapılarak yeni fonksiyon amacına uygun kullanıma açılmalıdır.

4.32 Kentsel Sit Alanında mevcut olan yol kaplamalarında kullanılan beton parke taşı ve asfalt kaplama yıpranmış ve aşınmış durumdadır. Yol kaplamasında mevcut olan kaplamanın yerine, doğal dere taşları daha dayanıklı ve sağlıklı olduğu için, önceleri mevcut olan Arnavut kaldırımı taşları ile yollar kaplanmalıdır.

4.33 Osmanlı döneminde 1800-1850 yıllarında sonra, Muğla Yapılaşma sürecine giren taş yapı malzemesi tekrar yapılaşmada teşvik edilmelidir. Cumhuriyetin İlanından sonra yapılan Cumhuriyet Meydanının etrafında bulunan ve taş yapı malzemesi ile yapılan Valilik Binası, Vali Konağı ve Halk Bankası binaları güzel örneklerdir.

Sonuç olarak bu tezdeki amacım; yapılan inceleme ve çalışmalar sonucunda belirlenen ilkeler doğrultusunda Muğla'nın geleneksel kent dokusunu korumak ve gelişen Muğla Kent sürecine katkıda bulunmaktır. Bu amaca ulaşmak için, Muğla Geleneksel Kent alanında mevcut olan ve kent kimliğini oluşturan geleneksel dokuyu korumak ve bu dokuyu gelişen modern kente taşımaktır. Bunu başarmak için Kentsel Sit Alanının değerinin anlaşılmasını sağlamak ve kısmen terk edilen bu bölgede yaşamaya teşvik etmektir.

Bu çalışmanın amacına ulaşmasını sağlamak için mimarlık ve şehir planlama meslekleri arasında çözümsüz kalan sorunları belirleyip kentsel tasarım ilkeleri ve disipliniyle çözerek geleceğe taşımaktır. Muğla'nın güzide olan geleneksel kent dokusunu bu ilke ve disiplinle gelişen kent kimliğine yansıttığımız zaman birbirinden ayrılmak zorunda kalan Türk ve Rum Halkını tekrar Muğla'da bir araya getirme ve yaşatma olanağına önemli katkıda bulunmuş olacağız.

Bu süreçte topoğrafik yapıya uygun kent gelişimi, Muğla Bacası ve kuzulu kapı gibi kent kimliğini yansıtan değerlerin yok olmasını önlemek ve kentsel tasarım ilkeleri doğrultusunda gelişen kent yapısında yaşatmaktır.

Tarihsel süreç içerisinde Ege Bölgesinde Helenlerden başlayıp Osmanlılarla devam eden ve Cumhuriyetin kuruluşu ile bize devredilen kent mirasına sahip çıkarak, kendine özgü kimliği ile yeni kentleşme sürecinde yaşatılmalıdır.

Yaşlı ve dar gelirli insanların yaşadığı kentsel sit alanını çekim merkezi haline getirerek barışçıl ve hoşgörülü toplumsal insan ve kent bütünlüğünü sağlamamız gerekmektedir.

Son yıllarda Ülkemiz ve Yunanistan Ülkesi arasında gelişen barışçıl hava ve dayanışmanın en güzel örneklerinden birisi de, Muğla ve Yunanistan'ın on iki adaları arasında devam etmektedir. Gelişen bu kültürel, ekonomik, turizm ve barışçıl ilişkiler kentleşme ve yapılaşma sürecine yansıtılmalıdır.

Muğla Mimarlar Odası Şubesi ve Yunanistan on iki Adalarının mimarlar ve şehir planlamacıları bilgi ve deneyimlerini paylaşmaktadır. Sivil toplum örgütlerinin mübadele döneminde Yunan Adalarından gelen aileler ve aynı dönemde Muğla'dan Yunanistan'a göç eden ailelere karşı tarihi sorumluluğu bulunmaktadır. Bu tarihi sorumluluğu yerine getirmek için her iki ülkenin mimarlar odaları gayret sarf etmektedir. Muğla'nın çağdaş kent kimliğini sürdürebilmemiz için, mübadele sonucunda yerlerini terk etmek zorunda kalan insanlara Saburhanede bir arada yaşama olanağı sağlamaktır. Bunu başardığımız zaman her iki toplumun birbirini daha iyi tanımasını ve anlamasını sağlamış oluruz.

Bu nedenle, tarihi mirasımız olan kent kimliğini oluşturan geleneksel kent dokusu, kentsel tasarım disiplini ve ilkeleri doğrultusunda, Muğla'nın modern kent yapısına yansıtılmalıdır. Bunu sağlamak için öncelikle kentsel sit alanını korumak ve sağlıklı hale getirmeyi başarmalıyız. Kentin karakteristik değerlerini modern ihtiyaçlara cevap verecek şekilde modern kent yapısına yansıtmalıyız.

Tarihi sorumluluğumuz olarak, Muğla'nın güzide kent yapısına sahip çıkmalı ve kenti çekim merkezi haline getirmemiz gerekiyor.

KAYNAKLAR

AKTÜRE, S. 1993 , "19.yüzyılda Muğla". Tarih İçinde Muğla. Tekeli, İ. (Der.) ODTÜ, Ankara.

ALADAĞ, E. 1991 Muğla Evi, Yüksek Lisans Tezi, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

ARDAMAN, F.E. 2004 15. Uluslar arası Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu "Değişimde Kentsel Tasarım-Kentsel Tasarımda Değişim" Bildiriler Kitabı, Sayfa .286, MSGSÜ ŞBPB , İstanbul

ARDAMAN, F.E. 2004 15. Kenti Yeni Renkleri, Prof. Dr. Nesrin DENGİZ ile birlikte, MSGSÜ , İstanbul

BULUÇ, S. 1993 İkçağda Muğla". Tarih içinde Muğla, Tekeli, İ. (der.), ODTÜ Yayını, Ankara.

ÇEVİK, S. 1991 Mekân-Kimlik-Kimliklendirme Trabzon sokakları örneği, İstanbul

ÇINAR, A.A. 2004 Muğla Kitabı, Muğla

ÇINAR, A.A.2007 Akyaka Sözlü Tarihi ve Gökova Havzası, İzmir

ÇINAR, A.A.2004 Muğla Kitabı, İzmir

ÇUBUK, M. 1997 Tarihi kent kimliği ile Edirne'nin kentsel gelişmesine dönük kentin geleceğinin sorgulanması, MSGSÜ, İstanbul

ÇUBUK, M. 2000 Manisa'nın kentsel gelişmesinde; kent imajının kentsel tasarım çerçevesinde değerlendirilmesi ve Manisa kentinde kimliğin yeri , MSGSÜ, İstanbul

EKİNCİ, O.1985, Yaşayan Muğla. Numune Mücellithanesi.

KARAMAN, A. 1992 Galata sur içi bölgesinin mekânsal kimliği ve kullanımı üzerine bir inceleme, MSGSÜ, İstanbul

KARAMAN, A. 1997 Defining Regional Identity: Conceptual Parameters of Urban Morfology, University of Birmingham, İngiltere

KARAMAN,A. 2003 Dönüşüm Projelerinde Kentsel Tasarımın Rolü, 14.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, Makale MSGSÜ, İstanbul

KONUK, G. 1994 Bursa kent kimliği değişim süreçleri ve planlama ilişkileri, MSGSÜ, İstanbul

KONUK, G. 1996 Kentsel değişim sürecinde kent kimliği ve kent imajının tanımlanması ve Tekirdağ örneğinin irdelenmesi, MSGSÜ, İstanbul

KONUK, G. 2002 Kent/Kentsel Tasarım ve Kente Yeniden Bakmak, MSGSÜ, İstanbul

KONUK, G. 1999 Kentsel Tasarım Süreci –Sürece İlişkin Yakl. Tasarım Kontrolleri, MSGÜ, İstanbul

MSGSÜ, 2003 Dönüşüm Projelerinde Kentsel Tasarımın Rolü, 14.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, İstanbul

MUĞLA BELEDİYESİ, 2005, 2006, 2007, 2008, Kent Kültürü, Faaliyet Raporları ve arşivi, Yenigün Matbaacılık, Muğla

MUĞLA VALİLİĞİ, 2005, İl Yıllığı, Muğla

MUSLUBAŞ, A. 2001 Kent kimliği değişim sürecinin Gazimağusa örneğinde incelenmesi , İstanbul

Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Bitirme Projesi, İzmir.

ÖZAYDIN, G. 1998 Kent kimliğinin değişim süreci ve Bolu, MSGSÜ, İstanbul

ÖZGÜR, Ö. 2 Binli yılların Muğla'sını Biçimlendirecek Olan Koruma imar Planı ve Çevre Düzeni Planı için Önerisi ve Açılımlar, Kişisel görüşleri içeren fotokopi, (tarihsiz.)

ŞAHİN, İ. 2000 Kentsel biçimbilim çözümlemesinde göstergebilimsel yaklaşım: “Kayaköy” örneğinde irdeleme, İstanbul

ŞAHİN, E. Muğla Yazıları, Ünyay Yayıncılık, Muğla.

TEKELİ, İ. 1993 Tarih İçinde Muğla, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, Ankara.

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi, 2008, Mimarlık Kültür Dergisi, İstanbul

TOSUN, Y. 17-19. Yüzyıllarda Batı Anadolu/da Osmanlı-Türk Şehir Dokuları, Bu dokuları Oluşturan Evler ve Korunmaları, MSÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İzmir.

TÜRKEŞ, U. 1971 Muğla İli Toplum Yapısı Araştırmaları, Oktay Matbaacılık, İstanbul

TÜRER, F. 1993 Muğla Kentsel Sit Alanı Koruma Geliştirme Projesi, DEÜ.

ÖZGEÇMİŞİM

12.03.1965 Nusaybin Doğumluyum. İlkokul, Ortaokul ve Liseyi Nusaybin’de tamamladım. 1987 Yılında Dicle Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Harita Kadastro Bölümünü birincilikle tamamladım. 30.09.1987 Tarihinde sınavlara girerek Dicle Üniversitesi Rektörlüğünde 657 Sayılı Yasaya tabii olarak çalışmaya başladım. Aynı yıl içerisinde, 1987 Yılında Dicle Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fizik Bölümüne kayıt oldum. İkinci sınıfta okul birincisiyken ayrılarak daha çok sevdiğim Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümüne kayıt oldum. Dicle Üniversitesi Rektörlüğünde devlet memuru olarak gece çalışıp, gündüz okulumu devam etmek suretiyle 1992-1993 Eğitim-Öğretim yılında okulumu bitirerek mimar olarak görevime devam ettim.

1993-1994 Yıllarında Isparta Bayındırlık ve İskân Müdürlüğünde Mimar olarak çalıştım. 1994–2001 yılları arasında Muğla Bayındırlık ve İskân Müdürlüğü İmar ve Afet İşleri Şubesinde Mimar olarak görev yaptım. 2001-2005 yılları arasında Muğla Köy Hizmetleri Müdürlüğünde Mimar olarak çalıştım. 2005 tarihinden bu yana Muğla İl Özel İdaresinde Mimar ve Kontrol Mühendisi olarak görev yapmaktayım.

1994 yılından bu yana İdare, Ceza ve Hukuk Mahkemeleri, İcra Müdürlükleri, S.S.K İcra birimleri, Satış Memurluğu gibi farklı kurumlarda bilirkişi olarak görev yapmaktayım. 1993 yılında olan Erzincan ve 1999 yılında olan Marmara depremlerinde görev yaptım. Daha sonra M.S.G.S.Ü, İ.T.Ü ve Muğla Belediyesi işbirliği ile yapılan Muğla Evlerini Yaşatma Projesinde (MÜYAP) çalıştım.

Evli ve biri kız, diğeri erkek olan 2 çocuk sahibiyim. Eşim Muğla Merkezde doktor olarak görev yapmaktadır. İngilizceyi iyi derecede ve biraz Almanca biliyorum.